

TEMA, Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
Halaskargazi Mah. Halaskargazi Cad. No:22 Kat:7 34371 Şişli, İstanbul T. 0212 291 9090
Bağış: İş Bankası İstanbul-Levent Şb. 822350 İBAN: TR530006400000110350822350

tema.org.tr | fidan@tema.org.tr | [temavakfi](#)

Geri dönüşümlü kağıt kullanılmıştır.

MADENCİLİK FAALİYETLERİNE YÖNELİK YEREL SAVUNUCULUK REHBERİ

**MADENCİLİK
FAALİYETLERİNE
YÖNELİK YEREL
SAVUNUCULUK
REHBERİ**

TEMA Vakfı

İÇİNDEKİLER

Giriş	4
1. Madencilik nedir?	5
2. Maden ruhsatı ve ruhsat safhası nedir?	5
3. Maden ruhsat bilgilerine nasıl ulaşabilirim?	6
4. İhale ilanına çıkmış bir maden ruhsatına yönelik ne tür savunuculuk çalışmaları yürütebilirim?	7
5. Arama safhasında maden faaliyetlerine yönelik hangi savunuculuk çalışmalarını yürütebilirim?	7
6. Madencilikte arama faaliyetleri çevresel Etki Değerlendirmesi'ne (ÇED) tabi midir?	8
7. Arama ve işletme süreçlerine ne tür itirazlarda bulunabilirim?	10
8. ÇED Süreçleri ve Madencilik Faaliyetleri	19
8.1. EK-I'de yer alan ÇED'e tabi projeler bakımından	19
8.1.1. ÇED Sürecinin başlatılması	19
8.1.2. Halkın Katılımı Toplantısı	19
8.1.3. Kapsam ve Özel Format Belirleme	20

8.1.4. ÇED Raporu Hazırlama ve Uygunluk İncelemesi	21
8.1.5. ÇED İnceleme ve Değerlendirme	21
8.1.6. Karar Verme	23
8.2. Seçme Eleme Kriterine (EK-II) tabi madencilik projeleri için yapılabilecekler	24
9. Yatırımın/İşletmenin İzlenmesi ve Kontrol Edilmesi	24
10. Yararlanılabilecek Kaynaklar	26
11. Ekler	27

GİRİŞ

“Madencilik Faaliyetlerine Yönelik Çevre Savunuculuğu Rehberi” madencilik faaliyetlerine karşı yaşam alanlarını savunan yurttaşların çalışmalarına katkı sunabilmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada madencilik faaliyetleri, arama döneminden işletme sonrasına kadar güncel mevzuat gözetilerek geniş bir perspektifle ele alınmıştır. **Mevzuatta zamanla değişikliklerin olabileceği bu anlamda rehberden faydalanırken mevzuatın güncelliğinin kontrol edilmesi gerektiği gözden kaçmamalıdır. Maden mücadeleleri uzun zaman süreçlerine dayanır bu anlamda hukuki destek almak son derece önemlidir.**

Türkiye'nin dört bir yanında başta madencilik faaliyetleri olmak üzere doğa müdahalelerine karşı karşı çalışmalar yürüten ve yaşam hakkını savunan yurttaşlarımıza saygılarımızla.

TEMA Vakfı

1. Madencilik nedir?

Madencilik; yer altındaki maden cevherlerinin araştırılması, çıkarılması ve işletilmesiyle ilgili teknik ve idari yöntemlerin bütünüdür. Bu nedenle madencilik faaliyetlerinin çevresel etkileri arama safhasından itibaren takip edilmelidir.

2. Maden ruhsatı ve ruhsat safhası nedir?

Maden ruhsatları, madencilik faaliyetleri yürütülmesi amacıyla belli alanlarda verilen ruhsatlardır. Ruhsatlar iki ana safhadan oluşmaktadır: **Arama ve işletme** safhasındaki ruhsatlar. Ruhsatların bir kuruma, yerel yönetime ya da özel şirkete geçme süreci; ihale süreçleri ya da ruhsat devir işlemleri ile gerçekleşir. İhale edilmeyi bekleyen bir ruhsat, arama veya işletme safhasında olabilir. Henüz herhangi bir kamu kurumuna, yerel yönetime ya da özel şirkete tahsis edilmemiş ve ihale döneminde tahsis edilecek ruhsat alanına **"ihale ruhsat alanı"** adı verilir.

Belirli bir alanda, belirli bir süreyle maden arama faaliyetlerinde bulunabilmesi için verilen yetki belgesine **arama ruhsatı** denir.

Belirli bir alanda, belirli bir süreyle maden işletme faaliyetlerinin yürütülebilmesi için verilen yetki belgesine **işletme ruhsatı** denir. **İşletme ruhsat dönemi**; gerekli izinlerin alınması, işletme izni ve işletme faaliyetleri dönemlerinden oluşur. İşletme ruhsatı madenin faaliyete geçmesi için alınan işletme izni değildir.

Madenin faaliyete geçebilmesi için işletme izni ruhsatının ardından işletme izni alması gerekir. İşletme izni alabilmek için ÇED olumlu belgesi, mülkiyet izinleri belgeleri (orman, hazine, kişisel mülk), gayri sıhhi müessese izni gibi izinler alınır (Şekil 1).

Alınacak İzin	İzni Veren Kurum/Kuruluş
Maden Ruhsatı	MAPEG
ÇED	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Maden İşletme İzni	MAPEG
Atık Depolama İzni	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Ön Emisyon ve Emisyon İzinleri	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Arazi Kullanım İzni	Tarım ve Orman Bakanlığı
Arazi Kullanım İzni/Özel Mülk	Arazi Sahibi
Orman İzni	Tarım ve Orman Bakanlığı
Mera Vasfının Kaldırılması	Tarım ve Orman Bakanlığı
Kültür ve Turizm Bakanlığı Olumlu Görüşü	Kültür ve Turizm Bakanlığı
İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatı	İl Özel İdareleri
Diğer İzinler (İmar izni, İnşaat izni vb.)	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Özel İdare, Belediye vb.

Şekil 1

Maden izinleri ile izni veren kurum ve kuruluşlar

3. Maden ruhsat bilgilerine nasıl ulaşabilirim? ¹

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bağlı Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (MAPEG) tarafından verilen maden ruhsatlarına ilişkin bilgiyi e-devlet sayfasından ruhsat sorgulama üzerine tıklayarak ya da <https://www.turkiye.gov.tr/migem-ruhsat-yururluk-tarihi-sorgulama> adresinden öğrenebilirsiniz (Şekil 2).

Bu sayfada sorgu yapabilmemiz için sicil numarası, erişim numarası veya başvuru sıra numaralarından birinin girilmesi yeterlidir. Bu bilgiler proje tanıtım dosyasından ya da Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Raporundan edinilebilir.

Şekil 2
MAPEG ruhsat sorgu ekranı

Çıkan ekranda ruhsatın bulunduğu il ve ilçe, ruhsat sahibi, ruhsatın bulunduğu safha, ruhsat (maden) grubu, ruhsat alanı, ruhsatın yürürlüğe giriş tarihi ve süre bitiş tarihi, şu anki durumu hakkında bilgi edinebilirsiniz. Ruhsat sorgulama ekranı her ne kadar kısıtlı bilgi imkânı verse de maden faaliyetinin geleceği hakkında öngörüle bulunmanıza yardımcı olur. Sorgu ekranının nasıl kullanılacağına ilişkin bakanlığın yayınladığı kılavuza buradan ulaşabilirsiniz:

https://static.turkiye.gov.tr/downloads/kurumlar/migem/ETKB_MIGEM_RuhsatSafhasiSorgulama_Kilavuz.pdf

Ruhsat bilgilerini ayrıca Maden Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nden Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (Madde 11) uyarınca talep edebilirsiniz (Ekler: Dilekçe Örneği 1).

¹ Bu hizmet bir süredir teknik arıza ifadesiyle MAPEG tarafından verilememektedir.

4. İhale ilanına çıkmış bir maden ruhsatına yönelik ne tür savunuculuk çalışmaları yürütebilirim?

Maden ruhsatlarının ihale süreçleri “Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (MAPEG)” tarafından yürütülür. İhale edilecek ruhsat alanının, önemli ve korunması gerektiğini düşündüğünüz bir yerde olması ve alanda madencilik yapılmasında kamu yararının olmadığı bir noktada olması halinde;

- MAPEG’e çekincelerinizi belirten ve süreçte kamu yararı görmediğinizi vurgulayan bir resmi yazı yazarak ihalenin iptali için başvurabilirsiniz.

- Talebinizin kabul edilmemesi halinde ihale sürecini yargıya taşıyarak sürecin durdurulmasını talep edebilirsiniz. İhalelere ilişkin idari işlemlerin iptali için açılacak davalar ivedi yargılama usulü adı verilen bir usule tabidir. Bu nedenle ihaleyi yapan kamu kurumu ile herhangi bir yazışmaya girilmeden, ihalenin gerçekleştirilmesinden sonraki otuz gün içerisinde idare mahkemesi nezdinde dava açılması gerekir. Bununla beraber ihale yapılacağını öğrendiğinizde, ihalenin yapılmasından önce gerek Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’na gerekse ihale edilecek sahanın statüsüne göre (orman, mera, tarım alanı vb.) ilgili Bakanlıklara ve Valiliklere ihalenin iptali talebinizi iletebilirsiniz.

5. Arama safhasında maden faaliyetlerine yönelik hangi savunuculuk çalışmalarını yürütebilirim?

Doğa koruma alanları, orman alanları, mera alanları, tarım alanları ve kültür varlıklarının madencilik faaliyetlerine tahsisi maden arama süreciyle başlamaktadır. Devlet ormanları, muhafaza ormanları, ağaçlandırma alanları, yaban hayatı koruma ve geliştirme sahaları ile avlaklar, özel çevre koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarında, tarım alanlarında, mera alanlarında, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu alanlarda, kültür ve turizm koruma gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinin tamamı ile su havzalarında arama yapabilmek için ilgili idareden izin alınması gerekir. Bu durum işletmelere uygulamaları gereken bazı özel yükümlülükler getirilebilir. Verilen arama izinlerine ilişkin yurttaşların bilgi edinme hakkı bulunmaktadır. Bilgi edinme hakkınızı kullanarak verilen cevaba istinaden itiraz etme/dava açma hakkınız doğacaktır. (Ekler: Dilekçe Örneği 2).

6. Madencilikte arama faaliyetleri Çevresel Etki Değerlendirmesi'ne (ÇED) tabi midir?

Arama faaliyetlerinin ÇED süreçlerine tabi olup olmaması kamuoyunda oldukça tartışılan bir konu olmuştur. Arama faaliyetlerinin ÇED'e tabiyet durumları arama yöntemine göre belirlenmektedir. Bu noktada süreç için Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin 15. Maddesi ve Maden Kanunu'nun 17. Maddelerine danışılabilir.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin 15. Maddesi,

Bu yönetmeliğin; Ek-2 listesinde yer alan projeler ile kapsam dışı değerlendirilen projelere ilişkin kapasite artırımı ve/veya genişletilmesinin planlanması halinde, mevcut proje kapasitesi ve kapasite artışları toplamı ile birlikte projenin yeni kapasitesi Ek-2 listesinde belirtilen projelerin seçme ve eleme kriterlerine tabi olduğuna vurgu yapmaktadır. Seçme-eleme kriterleri uygulanacak projeler listesi olan EK-2 listesinin 55. Maddesi ise; maden, petrol ve jeotermal kaynak arama projeleri, [Sismik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, jeofizik vb.] yöntemle yapılan aramalar hariç] seçme-eleme kriterlerine tabi tutularak bu projeler için sunulan PTD üzerinde ÇED raporu hazırlanmasına gerek olup olmadığına karar verilebileceği düzenlenmiştir.

Diğer taraftan, 05.12.2017 tarih ve 20261 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 28.11.2017 tarih ve 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 48. Maddesinin 4. Fıkrası ile 3123 sayılı Maden Kanununun 17. Maddesine eklenen fıkra; jeolojik haritalama, jeofizik etüd, sismik, karot, kırıntı ve numune alma ve bunlara yönelik sathi hazırlık işlemleri içeren faaliyetler için çevresel etki değerlendirme kararı aranmaz hükmüyle düzenlenmiştir.

Maden Kanunu ve ÇED yönetmeliği birlikte değerlendirildiğinde sondaj, yarma ve galeri usulü gibi kazı gerektiren ve ekosistemlerin parçalanmasına neden olan maden arama faaliyetlerinin emsal kararla ÇED'e tabi olduğu görülmektedir.

Tokat Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü 01.07.2021 tarih ve E-50227149-220.02-1231881 sayılı valilik oluru ile Maden Arama Sondajı projesine "ÇED Gereklidir" kararı vermiştir (Şekil 3).

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünün Maden Arama Sondajı ile ilgili ÇED Kararı

07.07.2021

Tokat İl Ertaa İlçesi Çerkezİndıcak Köyü ve Azabağ (Ezebeğ) köy sınırları içerisinde, İBN: 201900559 (Er3170411) numaralı sahanın 1 poligonunda 16,382 ha,alan, 2 poligonunda 8 ha. alan olmak üzere toplam 24,382 ha. alanda [REDACTED] tarafından yapılması planlanan "Maden Arama Sondaj" projesine, valiliğimizce ÇED Yönetmeliğinin 17.maddesi doğrultusunda 01.07.2021 tarihli ve E-50227149-220.02.1231881 sayılı Valilik Oluru ile "ÇED Gereklidir" kararı verilmiştir.

KamuyaYana Duyaralut.

Şekil 3

Tokat İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü'nün Maden Arama Sondajı ile ilgili emsal ÇED Kararı

Başka bir emsal karar ise Erzincan İdare Mahkemesi 2020/930 E. ve 2020/223 K. Sayılı Kararı'dır. İdare Mahkemesi Erzincan ili, Kemalije ilçesi, Gözaydın Köyünde bulunan ER:2547944 sayılı ruhsat numaralı sahada yapılacak Demir Madeni Karotlu Sondaj Arama Faaliyeti Çalışması projesi için verilen "ÇED Gerekli Değildir" kararını hukuka uygun bulmamıştır.

Mahkeme kararda "3213 sayılı Maden Kanununun 17. Maddesinde, arama faaliyeti döneminde yapılan jeolojik haritalama, jeofizik etüt, sismik, karot, kırıntı ve numune alma ile bunlara yönelik sathi hazırlık işlemlerini içeren faaliyetler için ÇED kararının aranmayacağına düzenlendiğini, düzenlemede çevresel etki değerlendirmesi aranmayacak faaliyetler içerisinde sondajlı maden arama faaliyetinin sayılmadığı, Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 15. Maddesi, EK-2 listesi 55. Maddesinde ise; maden, petrol ve jeotermal kaynak arama projeleri (sismik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, jeofizik vb. yöntemle aramalar hariç) seçme-eleme kriterine tabi tutularak bu projeler için sunulan PTD üzerinden ÇED raporu hazırlanmasına gerek olup olmadığına karar verilebileceğinin düzenlendiği dikkate alındığında maden arama kapsamında 33 adet Demir Madeni Karotlu Sondaj Arama Faaliyeti Çalışması projesi faaliyeti için seçme-eleme kriterleri çerçevesinde yapılmasının gerektiği anlaşılmaktadır. Bu durumda ÇED Yönetmeliği Muafiyeti işleminde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır" ifadelerini kullanmıştır.

Emsal kararlarla arama yapılacak alana ilişkin ilgili valilik ve İl Çevre ve Şehircilik ve Orman Müdürlüğü'nden "ÇED Gerekli" kararı talep edebilirsiniz (Dilekçe Örneği 3).

7. Arama ve işletme süreçlerine ne tür itirazlarda bulunabilirim?

Maden arama/işletme faaliyetleri, arama/işletme yürütülecek alanın özelliklerine ve statülerine göre çeşitli kriterlerle yürütülmektedir. Kriterlere ilişkin içerik, süreç ve uygulamalar, bilgi edinmeye söz konusu edilebilir ve yargıya taşınabilir. Bu nedenle herhangi bir alanda madencilik faaliyetlerine yönelik savunuculuk faaliyetlerine başlamadan önce alanın herhangi bir koruma statüsüne sahip olup olmadığını, ne tür izinlerin alındığı ve bu izinlerin hangi kurumlar tarafından ne tür bir içerikle verildiği bilgisine ulaşmanız gerekmektedir. Bulduğunuz ilin valiliklerinden Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'na dayanarak bu bilgileri talep edebilir, gelen bilgilerden yola çıkarak ilgili mevzuatları inceleyebilirsiniz.

Mera alanlarında yürütülen maden arama ve işletme çalışmalarına yönelik yapılabilecekler: Mera alanlarında madencilik faaliyetleri 4342 Sayılı Mera Kanunu'nun 14. Maddesince ve Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliği'nin 39. Maddesince düzenlenmektedir. Yönetmelik uyarınca mera alanlarında kazı gerektiren ya da gerektirmeyen arama faaliyetleri meranın tahsis amacı değiştirilmeden yapılır. Mera alanının mera niteliğinden çıkarılması işlemi ancak işletme süreçlerinde gerçekleşir ².

Mera Komisyonu

Mera alanlarında yapılacak her türlü faaliyet için izin mera komisyonu tarafından verilir ve görüşler burada oluşturulur. Mera Kanunu'na göre (Madde 6) mera, yaylak ve kışlakların tespit, tahdit ve tahsisi Tarım ve Orman Bakanlığı'na yapılır. Bu amaçla valinin görevlendireceği bir vali yardımcısı başkanlığında; Bakanlık İl Müdürü, Bakanlık İl Müdürlüğünden konu uzmanı bir ziraat mühendisi, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Yetkili Temsilcisi, Orman Genel Müdürlüğü Yetkili Temsilcisi, ilgili köy veya mahalle muhtarı, defterdarlıktan veya bulunamaması halinde vali tarafından görevlendirilecek bir hukukçu, Milli Emlak Müdürlüğü'nden bir temsilci, Kadastro Müdürlüğü'nden bir teknik eleman, Ziraat Odası Başkanlığı'ndan bir temsilci ve ilgisine göre genel kolluk biriminde görevli bir temsilci olmak üzere on bir kişiden oluşan mera komisyonu kurulur. Komis-

²Arama faaliyetleri Madde 39 Değişik: 21/3/2007-2007/11932 K.) Maden ruhsat sahibi, mera, yaylak ve kışlakların bulunduğu alanlarda; prospeksiyon, jeolojik harita yapımı, numune alımı, jeofizik araştırma gibi herhangi bir kazı faaliyeti gerektirmeyen maden arama faaliyetleri yapılmadan önce gerekli belgelerle Tarım ve Köyişleri Bakanlığı il müdürlüğünü bilgilendirerek mera tahsis amacı değiştirilmeden arama faaliyetlerinde bulunur. Maden ruhsat sahibi, mera, yaylak ve kışlakların bulunduğu alanlarda; yarma, galeri gibi maden arama faaliyetleri yapılmadan önce gerekli belgelerle Tarım ve Köyişleri Bakanlığı il müdürlüğüne bir dilekçe ile başvurur. Başvuru tarihinden itibaren onbeş gün içinde Tarım ve Köyişleri Bakanlığı il müdürlüğü tarafından yapılacak değerlendirme sonucu uygulanması gereken esaslar belirlenerek mera tahsis amacı değiştirilmeden izin verilir. Bu faaliyetler sonrası maden ruhsat sahibi, faaliyette bulunduğu bölgeleri düzenleyerek en geç altı ay içinde çevre ile uyumlu hale getirir. Maden ruhsat sahibi faaliyetlerini, verdiği bilgi doğrultusunda yapmak zorundadır. Aksi takdirde faaliyet durdurularak Kanunun 7nci maddesi hükümleri uygulanır.

yonlar valilik onayı ile oluşturulur. Vali yardımcısının bulunmadığı durumlarda komisyona Bakanlık İl Müdürü veya görevlendireceği konu uzmanı bir ziraat mühendisi başkanlık eder.

Mera, yaylak ve kışlak varlığı ile hayvancılık potansiyeli dikkate alınarak ihtiyaç duyulan il merkezi ve ilçelerde komisyona bağlı olarak çalışacak ve tespit, ölçme, harita yapma ve yer gösterme çalışmalarını yapmak üzere “Teknik Ekipler” oluşturulur. Bu ekipler; Bakanlık İl veya İlçe Müdürlüğü’nden bir ziraat mühendisi, Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü’nden bir ziraat mühendisi veya teknik eleman, Kadastro Müdürlüğü’nden bir teknik eleman, Milli Emlak Müdürlüğü’nden bir temsilci, orman içi, orman kenarı ve orman üst sınırı meraları ile ilgili olarak bir orman mühendisi, 22.11.1984 tarihli ve 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlemesine Dair Tarım Reformu Kanunu’nun uygulama alanlarında Tarım Reformu Teşkilatı’ndan bir ziraat mühendisi ile meradan yararlanan köy ise köyün muhtarı, belediye ise belediye temsilcisi ile komisyonun teklifi ve valinin onayı doğrultusunda seçilen iki mahallî bilirkişiden oluşur. Teknik ekipler ilçelerde kaymakamın, illerde komisyonun teklifi ve valinin onayı ile oluşturulur. Komisyon ve teknik ekiplerin çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

Dolayısıyla meralarda arama süreçleri ile ilgili savunuculuk çalışmaları, bilgi edinme süreçlerinde komisyonların doğru oluşturulup oluşturulmadığına dair tespit ile başlayabilir. 2020 yılında Afyon/Emirdağ’daki bir maden arama süreci, mera komisyonunun ilgili kanuna uygun teşkil edilmemesi nedeniyle durdurulmuştur³.

Arama faaliyeti öncesi esasların belirlenmesi

Mera alanlarında kazı gerektiren arama faaliyetlerinin yürütülmesi için mera komisyonu tarafından arama faaliyeti boyunca uyulması gereken esaslar belirlenir.

“Maden Kanunu İzin Yönetmeliği Madde 39- Maden ruhsat sahibi, mera, yaylak ve kışlakların bulunduğu alanlarda; sondaj, yarma, galeri gibi maden arama faaliyetleri yapılmadan önce gerekli belgelerle valiliğe veya Genel Müdürlüğe ya da Tarım ve Köyişleri Bakanlığına bir dilekçe ile başvurur. Başvuru tarihinden itibaren bir ay içinde Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca yapılacak değerlendirme sonucu uyulması gereken esaslar belirlenerek mera tahsis amacı değiştirilmeden izin verilir.” Arama işlemi süreçlerinin usulüne uygunluğunu belirlemek ve arama işlemi sonrasında izleme-değerlendirme çalışmaları yürütebilmek amacıyla Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’ndan yararlanarak arama süreçlerinde belirlenen esaslara ilişkin ayrıca bilgi talebinde bulunulabilir.

³Maden Aramaya Mahkeme Dur Dedi. Hisar Gazetesi 04.12.2021 tarihli haberi. Url: <https://afyonhisar-gazetesi.com/maden-aramaya-mahkeme-dur-dedi/>

Arama süreçleri sonrasında yine Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'ndan yararlanarak izleme faaliyetleri yürütülebilir. Örneğin, Mera Kanunu İzin Yönetmeliği'ne göre (Madde 8- Değişik paragraf: RG-29/11/2013-28836); "Arama işlemi sonrasında arama yapılan alan eski vasıf ve kapasitesine geri getirilmelidir. Arama ruhsat sahibi bir yıl içerisinde söz konusu alanları eski vasıf ve kapasitesine getirmediği takdirde Komisyon bu görevi yerine getirerek, yapılan tüm masraflarla birlikte, geçen sürede meydana gelen ot kaybının değerini de ruhsat sahibinden tahsil eder". Maden arama sonrasında arama alanının eski haline getirilip getirilmediği, aranan yerin eski haline getirilmesi için ne tür çalışmalar yürütüldüğü yazışma süreçleri ile takip edilebilir.

Meralarda maden üretim aşaması

Maden işletmeleri, arama döneminde %10'luk bir üretim yapabilir. Gerek arama dönemi üretimi gerekse işletme dönemi üretimi, Mera Kanunu'nun 14. Maddesine göre meranın tahsis amacının değiştirilmesini gerektirir. Tıpkı arama süreçlerinde verilen izinlerde olduğu gibi işletme süreçlerinde de mera tahsis amacı değişikliği mera komisyonu tarafından yapılır. Komisyon hem arama hem de işletme süreçlerinde mera tahsis amacının değiştirilmesine ilişkin görüşünü valiliğe sunar. Mera Yönetmeliği'nin 8. Maddesine göre vali, komisyonun görüşünü esas alarak tahsis değişikliği talebini değerlendirir; izin verir veya reddeder.

İşletme faaliyetleri öncesi;

- Mera teknik ekibinin inceleme raporu ve komisyon kararı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında valilikten talep edilebilir ve gelecek bilgiler doğrultusunda herhangi bir hukuka aykırılık olup olmadığı incelenebilir.
- Komisyonun kuruluş içeriği, komisyon kararı ve buna bağlı kamu yararı yargı süreçlerine taşınabilir.

Tarım alanlarında maden arama ve işletme faaliyetlerine itiraz

Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliği'ne (Madde 34) göre tarım alanlarında arazi sınıflarına bakılmaksızın maden arama çalışmalarına izin verilir. Eğer arama faaliyetleri kazı gerektirmeyen bir yöntemle yapılacaksa "Arama faaliyeti öncesinde valiliğe veya Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'na bir dilekçe ile başvurulur. Başvuru tarihinden itibaren bir ay içinde yapılacak değerlendirme sonucuna göre izin verilebilir. Maden ruhsat sahibi arama faaliyetleri sırasında sulama, drenaj, toprak muhafaza tesisleri gibi tarımsal yapılara zarar vermemek ve arama faaliyeti sonrası, faaliyette bulunduğu bölgeleri

en geç altı ay içinde çevre ile uyumlu hale getirmek zorundadır”.

Tarım alanlarında izin ve görüş süreçleri 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu uyarınca “Toprak Koruma Kurulu” tarafından yürütülür. Aynı kanunun Tarım Arazilerinin Korunması, Kullanılması ve Planlanmasına Dair Yönetmeliği’ne (Madde 5) göre Toprak Koruma Kurullarının;

- Tarım arazilerinin kullanılması ile ilgili talepleri almak, değerlendirmek, görüş oluşturmak ve ilgililerine aktarmak,
- Gündeminde bulunan konularla ilgili ihtiyaç duyulması halinde yerinde inceleme yaparak karar oluşturmak gibi görevleri bulunur.

Mevzuatta detaylı bir şekilde görüldüğü gibi tarım alanlarında arama faaliyetlerine yönelik çalışmalara tıpkı mera alanlarında olduğu gibi;

- Toprak Koruma Kurulu kararı ve izni,
- Kurulun mevzuata uygun teşkil edilip edilmediği ve karar yeter sayıları,
- Tarım dışına tahsis kararında Bakanlık Olur’u olup olmadığı,
- Arama faaliyetlerinin yürütülmesi için belirlenen esaslar,
- Süreçlerdeki kamu yararı,
- Arama sonrasındaki izleme süreci sorgulanabilir, takip edilebilir ve yargıya taşınabilir.

Tarım alanlarında maden üretim aşaması

• Maden Faaliyetleri İzin Yönetmeliği’ne (Madde 35) göre; mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ve sulu tarım arazileri, tarımsal üretim amacı dışında kullanılamaz. Ancak alternatif alan bulunmaması ve Toprak Koruma Kurulu’nun uygun görmesi şartıyla Bakanlık tarafından kamu yararı kararı alınmış madencilik faaliyetleri için bu arazilerin amaç dışı kullanım taleplerine, toprak koruma projelerine uyulması kaydıyla Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından izin verilebilir. Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri dışında kalan tarım arazileri; toprak koruma projelerine uyulması kaydıyla valilikler tarafından madencilik faaliyetleri için tarım dışı kullanımlara tahsis edilebilir.

İlgili mevzuattan da anlaşılacağı gibi tarım alanlarında madencilik faaliyetleri kamu yararı kararına ve izne tabidir. Burada önemle

ve özellikle belirtmek gerekir ki, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından kamu yararı kararı alınmış olması, Toprak Koruma Kurulu'nun alanın tarım dışı tahsisine karar vermesi zorunluluğunu yaratmaz. Önce Bakanlık "Kamu Yararı" kararı alır ve talep tartışılmak üzere kurula sunulur. Kurul, tarım toprağının korunmasında üstün kamu yararı görürse talebi reddedebilir. Talebin kurul tarafından kabulü halinde kurul kararı, Tarım ve Orman Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'ne gönderilir. İşlemin tamamlanması için tarım dışı tahsise, kurulun yanı sıra Bakanlığın da "Olur" vermesi gerekir. Bakanlık olur vermedikçe tahsis gerçekleştirilemeyeceğinden, dava açmak için öncelikle bakanlığın olur verip vermediğinin öğrenilmesi gerekmektedir.

Su havzalarında maden aramalarının yapılabilmesi için mera/tarım alanları ya da milli park gibi korunan alanlarda olduğu gibi bazı mevzuat düzenlemeleri bulunmaktadır. Maden Faaliyetleri İzin Yönetmeliği Madde 54'e göre, su havzalarının **kısa, orta ve uzun mesafeli koruma alanlarında** kazı gerektirmeyen arama faaliyetleri yürütmek için ilgili valiliği veya kurumu bilgilendirmek gerekir. **Orta ve uzun mesafeli koruma** alanlarında kazı gerektiren arama faaliyetleri için gerekli belgelerle valiliğe veya ilgili kuruma bir dilekçe ile başvurulur. Başvuru tarihinden itibaren on beş gün içinde ilgili kurumca yapılacak değerlendirme sonucuna göre maden ruhsat sahibinin faaliyet süresince uyması gerekli esaslar belirlenerek izin verilir.

Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliği (Madde 55,56) ve İçme-Kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmeliği'ne (Madde 10/9- Madde 10/15) göre mutlak koruma alanlarında ve kısa mesafeli koruma alanlarında madencilik faaliyetlerine izin verilmez⁴. Bununla birlikte kısa mesafeli koruma alanlarında önceden alınmış ruhsat alanları için madencilik faaliyetleri yapılmasına izin verilir. Türkiye genelinde yüksek ruhsatlılık oranları göz önünde bulundurulduğunda içme suyu havzalarının madencilik faaliyetlerine açık olduğu görülmektedir. Su havzalarında kirleticiler hangi mesafede olursa olsun, kirliliğin bütün bir havza boyunca yayılabilmesi, bir insan hakkı olarak temiz suya ulaşmanın önünde engel teşkil eder ve bu tüm koruma sınırlarının ötesinde önemli bir durumdur.

İçme suyu havzalarında madencilik faaliyetlerine ilişkin izinler ilgili Devlet Su İşleri Bölge Müdürlükleri (DSİ) tarafından verilir. Bu

nedenle izin ve görüşlerle ilgili yürütülecek faaliyetlerde DSİ, yazışmaların yürütüleceği kurumlardan biridir. Bununla birlikte özellikle kentlerde sağlıklı suyu yurttaşlara ulaştırma görev ve sorumluluğu yerel yönetimlerde/belediyelerdedir. Tüm bu süreçlere yerel yönetimleri de dahil edebilir hatta hukuki savunuculuk yürütmelerini talep edebilirsiniz. Yine bu süreçte alana ilişkin statü değişikliklerini yakından takip edebilirsiniz.

Sulak Alanlarda Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliği'ne (Madde 88-89) göre kazı gerektirmeyen maden arama faaliyetlerinin başlaması için gerekli belgelerle ilgili valilik veya Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü bilgilendirilir. Maden ruhsat sahibi, sulak alanlar dahilinde; kazı gerektiren maden arama faaliyetleri yapmadan önce ilgili valiliğe veya Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne başvurur ve arama faaliyeti Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından değerlendirilir. Maden üretim faaliyetlerine ÇED Raporunda belirlenen esaslar göz önünde bulundurularak Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nce izin verilir.

Türkiye, Uluslararası Ramsar Sözleşmesi ile özellikle göçmen kuşlar için önemli olan tüm sulak alanlarını korumayı taahhüt etmiştir. Bu sözleşmeye göre Ramsar kriterlerine sahip alanlar “Ramsar Alanı” ilan edilmiştir. Sözleşmeye göre bir alan Ramsar Alanı olsun veya olmasın taraf olan ülkelere koruma altına alınması gereken belirli alanları korumayı taahhüt eder (Ramsar Sözleşmesi Madde 4). Diğer yandan Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği'ne göre “Tabii veya suni, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gelgit hareketlerinin çekilme devresinde 6 metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan, başta su kuşları olmak üzere canlıların yaşama ortamı olarak önem taşıyan bütün sular, bataklık, sazlık ve turbiyeler ile bu alanların kıyı kenar çizgisinden itibaren kara tarafına doğru ekolojik açıdan sulak alan kalan yerlerin” tamamı sulak alan sayılmakta olup, yönetmelik kapsamında da bu alanlar özel hükümlerle korunmaktadır. Maden çalışması özellikle ulusal/uluslararası öneme haiz olduğu düşünülen bir sulak alanda yürütülüyorsa; bilgi edinme ve hukuki savunuculuk çalışmalarına, bu niteliklere ilişkin soru ve uluslararası sözleşmelerde verilen taahhütlere, Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği'ne uygunluğa ilişkin sorgulamalar da eklenmelidir. Sulak alanlarda da tıpkı içme suyu havzalarında olduğu gibi kirlilik geniş alanlara yayılarak sulak

⁴ Koruma alanları ve sınırları ilgili daha fazla bilgi edinmek için mevzuat.gov.tr adresinden “İçme-Kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmelik”i detaylı olarak inceleyebilirsiniz.

alanın ekosistem faaliyetlerine devam etmesine engel olur. Sulak alanlar aynı zamanda biyolojik çeşitliliğin yoğun olduğu yerlerdir ve olası bir kirlilik veya kaza büyük canlı tür kayıplarına neden olabilir.

Su havzalarında ve sulak alanlarda yürütülmesi planlanan arama ve işletme faaliyetlerine yönelik bilgi edinme hakkının kullanılması, itiraz ve hukuki süreçler için mera ve tarım alanlarında yürütülmesi için önerilen savunuculuk örneklerini incelemeniz yeterlidir.

Ormanlarda ve korunan alanlarda maden arama ve işletme faaliyetlerine itiraz

6831 Sayılı Orman Kanunu kapsamında muhafaza ormanları, gen koruma ormanları, tohum meşcereleri, tohum bahçeleri, 6831 ve 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamında **Milli Parklar, Tabiat Parkı, Tabiat Anıtı, Tabiatı Koruma Alanları**, 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu kapsamında **Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları**, 2872 Sayılı Çevre Kanunu kapsamında **Doğal SİT'ler** koruma alanı olarak ayrılmaktadır. Bu alanlar biyolojik çeşitliliğin son sığınma alanları olmasına rağmen Bakanlık izin verdiği takdirde madencilik çalışmalarına açıktır.

6831 Sayılı Orman Kanunu 1957 yılında yasalasmıştır ve ormanlarda yürütülecek maden çalışmaları Orman Kanununun 16. Maddesi ile düzenlenmektedir. Kanun yasalastığı tarihten itibaren 43 kez değişikliğe uğramıştır. Bugün yürürlükteki haliyle 6831 sayılı Orman Kanun'unun 16. Maddesine göre herhangi bir koruma statüsüne sahip olmayan orman alanları (devlet ormanları) içinde "maden aranması ve işletilmesi ile madencilik faaliyeti için zorunlu; tesis, yol, enerji, su, haberleşme ve altyapı tesislerine, fon bedelleri hariç, bedeli alınarak Çevre ve Orman Bakanlığınca **izin verilir.**" Bu hüküm ile birlikte devlet ormanlarının madencilğe kayıtsız şartsız bir şekilde açık olduğunu görüyoruz. Yine aynı kanunun devamında, "Ancak, temditler dahil ruhsat süresince müktesep haklar korunmak kaydı ile Devlet ormanları sınırları içindeki tohum meşcereleri, gen koruma alanları, muhafaza ormanları, orman içi dinlenme yerleri, endemik ve korunması gereken nadir ekosistemlerin bulunduğu alanlarda maden aranması ve işletilmesi, Çevre ve Orman Bakanlığının muvafakatine bağlıdır" ifadesi yer almaktadır.

Buradan yola çıkarak arama/işletme yapılması planlanan devlet ormanlarında;

- Alanda herhangi bir koruma statüsünün bulunup bulunmadığı ya da koruma alanı ilan edilmesine ilişkin bir çalışmanın yürütülüp yürütülmediğine bakılabilir.

- Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'na istinaden maden projesi kapsamında herhangi bir olur ya da izin sürecinin işletilip işletilmediği sorgulanabilir. Süreçte kamu yararı aranması talep edilerek kamu yararının olup olmadığı sorgulanabilir.

- Orman alanında özellikle koruma statüsü kazandırılması gerektiğini düşündüğünüz alan ve nitelikler bulunuyorsa; bu alanların koruma statüsü kazanması için konuyla ilgili bilim insanları ve Sivil Toplum Kuruluşları ile bir araya gelinebilir.

- Yörenizdeki korunan alanlar ve bu alanlarda yapılan statü değişikliklerini yakından takip etmek de bu aşamada önemlidir. Sıklıkla statü değişikliklerinin (çoğu zaman bu değişiklik koruma derecesinin düşürülmesi olmaktadır) ardından değişikliğe uğrayan alanda bir projenin hayata geçtiği görülür.

Milli Parklar, Tabiat Parkları, Tabiat Anıtları, Tabiatı Koruma Alanlarında madencilik çalışmaları Tarım ve Orman Bakanlığı'nın iznine tabidir. Bununla birlikte bu sahalarda arama yapılması önünde yasal bir engel bulunmamaktadır. Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliği'ne göre [Madde 31] kazı gerektirmeyen arama faaliyetlerinde, gerekli belgelerle valilik, ilgili genel müdürlük ya da Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü bilgilendirilerek arama faaliyetlerinde bulunulur. Kazı gerektiren arama faaliyetleri için Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nce yapılacak değerlendirme sonucu uyulması gereken esaslar belirlenerek arama faaliyetlerine izin verilir. Milli Parklar, Tabiat Parkları, Tabiat Anıtları, Tabiatı Koruma Alanlarında arama faaliyetlerine yönelik yürütülebilecek savunuculuk çalışmalarında;

- Maden arama safhasında gerekli bildirimlerin yapıp yapılmadığı, yapıldıysa hangi esaslar içinde bu çalışmaların yürütüleceğine ilişkin bilgi talep edilebilir.

- Belirlenen esasların yeterliliği sorgulanabilir.

- Süreçte ekosistem ve insan sağlığı odaklı bir kamu yararının olup olmadığı sorgulanabilir.

Yaban Hayatı Geliştirme Sahalarında (YHKG) Arama Faaliyetleri

Maden Kanunu Maden Yönetmeliği'ne (Madde 119) göre "Yaban hayatı koruma ve geliştirme sahalarında, ÇED Raporunda yaban hayatına olumsuz etkisinin giderileceği yönünde bilimsel rapor bulunan maden arama ve işletme faaliyetleri ile altyapı tesislerine ilgili kurum tarafından izin verilir".

Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliği'ne göre YHKG ile avlamlarda, kazı gerektirmeyen arama faaliyetleri yürütmeden önce ilgili valiliği veya Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nü bilgilendirmek yeterlidir (Madde 26). Kazı gerektiren (yarma, galeri vb.) arama faaliyetleri yapılmadan önce gerekli belgelerle birlikte valiliğe veya Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne bir dilekçe ile başvurulur. Başvuru tarihinden itibaren en geç on beş gün içinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak inceleme sonucu izin alınır.

Yine İzin Yönetmeliği Madde 27'ye göre YHKG ile avlamlarda maden arama ve işletme faaliyetleri aşağıdaki esaslar dahilinde yürütülür:

a) İzin verilen maden sahası üzerinde toprak varsa bu topraklar sıyrılarak bir yere depolanır ve faaliyetin tamamlanmasını takiben rekültüasyon çalışmalarında kullanılır.

b) Madencilik faaliyetleri sırasında av ve yaban hayvanı türleri ile habitatın zarar görmemesi için işletme projesinde öngörülen gerekli önlemler alınır.

c) İşletmenin faaliyetini tamamlamasını takiben, faaliyette bulunulan alan en geç altı ay içinde çevre ile uyumlu hale getirilir.

Maden arama projesinin bir YHKG'da olduğunu düşünüyorsanız öncelikle Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'na istinaden ilgili kurumlara başvurarak;

- Arama projesi yürütülmesi planlanan alanın/ bölgenin herhangi bir koruma statüsüne sahip olup olmadığını,
- Bilimsel raporun olup olmadığını, var ise verilmesini
- Arama projesi kapsamında herhangi bir iznin verilip vermediğini,
- Arama faaliyetleri sırasında habitatın ve yaban hayatının korunması için ne gibi önlemler alındığını ve bu önlemlerin yeterliliğini sorgulayabilirsiniz.
- Süreçleri, alanın habitat ve yaban hayatı üzerinden öneminden yola çıkarak yargıya taşıyabilirsiniz. Yine arama faaliyeti sonrasında çevre uyum çalışmalarının yapılıp yapılmadığını takip edebilirsiniz.

8. ÇED Süreçleri ve Madencilik Faaliyetleri

İşletme safhasındaki bir maden ruhsatı aynı zamanda artık her an işletme faaliyetlerine geçmeye hazır bir maden projesidir. Bu aşamada savunuculuk faaliyetleri, proje dönemi, işletme ve sonrası dönemler olarak üç safhada takip edilir.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nda Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED), "Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, 'seçilen yer' ile 'teknoloji alternatiflerinin' belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalar" olarak tanımlanır.

Çevre Kanunu'nun 10. Maddesi gereğince, çevre sorunlarına yol açabilecek projeleri gerçekleştirmeyi planlayan kurum, kuruluş ve işletmeler; ÇED Raporu veya Proje Tanıtım Dosyası hazırlamak zorundadır. ÇED sürecine tabi projeler ile bunların ÇED süreçlerine ilişkin usul ve esasları, ÇED Yönetmeliği yoluyla belirlenmektedir⁵. Hangi projeler için ÇED Raporu hazırlanması gerektiği hangi projeler içinse Proje Tanıtım Dosyası hazırlanmasının yeterli kabul edilebileceği ÇED Yönetmeliğinin Ek-1 ve Ek-2'sinde yer almaktadır.

8.1. EK-1'de yer alan ÇED'e tabi projeler bakımından

8.1.1. ÇED Sürecinin başlatılması

Yatırımcı tarafından belirlenen ÇED firması, ÇED genel formatı esas alınarak hazırlanan ÇED başvuru dosyasını Bakanlığa sunar. ÇED süreçlerinin tamamı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının e-ÇED duyuru portalından takip edilebilmektedir; <https://eced-duyuru.csb.gov.tr/eced-prod/duyurular.xhtml> Bundan sonraki aşama Halkın Katılımı Toplantısı'dır.

8.1.2. Halkın Katılımı Toplantısı

- Halkı yatırım hakkında bilgilendirmek, projeye ilişkin görüş ve önerileri almak üzere, ÇED firması ve proje sahibinin katılımıyla Bakanlıkça belirlenen tarihte, valilik tarafından belirlenen, projeden en çok etkilenmesi beklenen ilgili halkın kolaylıkla ulaşabileceği merkezi bir yer ve saatte "Halkın Katılımı Toplantısı" düzenlenir.

- ÇED firması; toplantı tarihini, saatini, yerini ve konusunu belirten bir ilanı, projenin gerçekleştirileceği yörede yayın-

lanan yerel süreli yayın ile birlikte, yaygın süreli yayın olarak tanımlanan bir gazetede toplantı tarihinden en az on (10) takvim günü önce yayınlatır. Fakat süreci takip etmek için en kolay araç yukarıda linki yer alan e-ÇED duyuru portalıdır.

- Toplantıda, halkın proje hakkında bilgilendirilmesi, görüş, soru ve önerilerinin alınması sağlanır. Başkan katılımcılardan görüşlerini yazılı olarak vermelerini isteyebilir. Toplantı tutanağı, bir sureti valilikte kalmak üzere Bakanlığa gönderilir.

Ne yapabilirim?

Halkın Katılımı Toplantısı öncesi projenin genel özellikleri ile incelenmesi önemlidir. Bu aşamada;

- ÇED Başvuru Dosyası üzerinden maden projesi hayata geçtiğinde yörenizin doğal varlıklarının, tarımsal üretiminin, turizminin ve insan sağlığının nasıl etkileneceğini sorgulayabilirsiniz.

- Maden projesine benzer Türkiye’de başka alanlarda hayata geçmiş örneklerin olduğu bölgelerdeki yerel STK’larla iletişime geçerek ne tür sorunlar yaşandığını öğrenebilirsiniz.

- Elde ettiğiniz bilgilerle yöre halkına yönelik bilgilendirme çalışmaları yürütebilir, imza stantları kurarak imza toplama çalışmaları yapabilirsiniz.

- Halkın Katılımı Toplantısına katılım gösterebilir, toplantıda projeye yönelik kaygılarınızı ve itirazlarınızı dile getirebilir ve imzalı bir kopyasını İl Çevre Şehircilik Müdürlüğü personeline iletebilirsiniz. Kaygı ve itirazlarınızın toplantı tutanaklarına geçip geçmediğini kontrol edebilirsiniz. Toplantı sonrası toplantı tutanağının fotokopi/fotoğraf yoluyla bir kopyasını alabilirsiniz.

- Toplantı sonrası projeye yönelik itirazlarınızı resmi bir yazıyla ilgili bakanlık ve ilgili müdürlüklerine resmi bir yazıyla iletebilirsiniz.

8.1.3. Kapsam ve Özel Format Belirleme

- Komisyon üyesi kurum/kuruluşların görüş ve önerileri ile halktan gelen görüş ve öneriler doğrultusunda Bakanlıkça ÇED Raporu özel formatı hazırlanır ve ÇED firmalarına tebliğ edilir.

- ÇED firması, özel formatın verililiş tarihinden itibaren on iki (12) ay içinde ÇED Raporunu, Bakanlığa sunmakla yükümlüdür. Talep edilmesi durumunda altı (6) ay ek süre verilir. Bu süre içinde ÇED Raporu sunulmazsa ÇED süreci sonlandırılır.

8.1.4. ÇED Raporu Hazırlama ve Uygunluk İncelemesi

- ÇED firmaları tarafından hazırlanan ÇED Raporu bakanlığa sunulur.
- ÇED Raporunun özel formatına uygunluğu ve belirlenen çalışma grubunda yer alması gereken meslek uzmanlarınca hazırlanıp hazırlanmadığı hakkındaki inceleme Bakanlık tarafından beş (5) iş günü içinde sonuçlandırılır.
- Raporun, özel formata uygun olmadığı ve/veya belirlenen çalışma grubunca hazırlanmadığının anlaşılması halinde, bu hususların yerine getirilmesi için ÇED Raporu, Bakanlıkça yetkilendirilmiş kurum ve kuruluşlara iade edilir. Söz konusu raporun bir ay içinde Bakanlığa sunulmaması durumunda başvuru geçersiz sayılır.

8.1.5. ÇED İnceleme ve Değerlendirme

- Komisyon üyeleri, temsil ettikleri merkezi ve yerel kurum/kuruluşları ilgilendiren konulardaki yetki, görev ve sorumlulukları çerçevesinde görüş bildirirler.
- ÇED Raporunda önemli eksiklik ve yanlışlıkların görülmesi durumunda Komisyon, bunların giderilmesini ÇED firması veya ilgili kurumlardan ister. Süreç durdurulur. İfade edilen rapordaki eksikliklerin doksan (90) takvim gün içerisinde tamamlanmaması halinde ÇED süreci sonlandırılır.
- Komisyon tarafından incelenerek son şekli verilen ÇED Raporu, halkın görüş ve önerilerini almak üzere Bakanlık ve/veya valilik tarafından askıda ilan ve internet aracılığı ile on (10) iş günü görüşe açılır.
- Bakanlık halk ve diğer kurum ve kuruluşlardan gelen görüşler doğrultusunda, rapor içeriğinde gerekli eksikliklerin tamamlanmasını, ek çalışmalar yapılmasını ya da Komisyonun yeniden toplanmasını talep eder.

Ne yapabilirim?

Yaygın olarak İDK süreci olarak bilinen “İnceleme Değerlendirme Komisyonu (İDK) Toplantı”sının yeri ve zamanı, “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü” resmi sayfasında duyurular bölümünde düzenli olarak yayınlanır. Ayrıca bu süreci de yine e-ÇED duyurular portalından takip edebilirsiniz. Yörenizdeki maden projesi İDK aşamasındaysa düzenli olarak bu sayfayı kontrol etmeniz önerilir.

- İnceleme Değerlendirme Komisyonu Toplantıları sırasında,
- ÇED Raporu ve eklerinin yeterli ve uygun olup olmadığına,
- Yapılan incelemelerin, hesaplamaların ve değerlendirme-lerin yeterli düzeyde veri, bilgi ve belgeye dayandırılıp dayandırılmadığına,

- Projenin çevreye olabilecek etkilerinin kapsamlı bir şekilde incelenip incelenmediğine,

- Çevreye olabilecek olumsuz etkilerin giderilmesi için gerekli önlemlerin yer alıp almadığına,

- Halkın Katılımı Toplantısı ve süreç içerisinde gelen görüş ve önerilere çözüm getirilip getirilmediğine, ilişkin inceleme ve değerlendirmeler yapılır.

- İDK toplantısı öncesinde konuyla ilgili olabileceğini ve destek verebileceğini düşündüğünüz uzmanlardan oluşan bir uzman havuzu oluşturup ÇED Raporunun özellikle kaygı duyduğunuz (doğa alanları, biyolojik çeşitlilik, uluslararası koruma statüleri, tarım alanları, kültür varlıkları vb.) konularda inceleme desteği isteyebilirsiniz. Uzmanlardan gelen ya da sizin tarafınızdan oluşturulan inceleme dokümanını daha sonra İDK'da sunmak üzere bir itiraz dilekçesi haline getirmeniz önerilir.

- İDK toplantısı yurttaşların katılımına açıktır. Bu aşamada ÇED Raporu hakkındaki görüşlerinizi yazılı olarak sunabileceğiniz gibi bizzat toplantıya giderek sözlü olarak da görüş ve itirazlarınızı sunabilirsiniz. Toplantıya giden yurttaşlar toplantının halka açık olan ilk oturumunda proje hakkındaki görüş ve önerilerini komisyonla paylaşabilirler. Yine bu aşamada proje sahibi ya da ÇED Raporunu hazırlayan kuruluş tarafından ÇED Raporu ve proje hakkında sunum yapılır. Sunumu izleyip, sonrasında sunuma ilişkin sorularınızı da bu aşamada sorabilirsiniz.

- Toplantının ilk oturumunda, proje sahibi ya da ÇED Raporunu hazırlayan kuruluş tarafından ÇED Raporu ve proje hakkında sunum yapılmakta, sonrasında söz almak isteyen katılımcılar dinlenebilmektedir. Toplantının sonraki oturumları, sadece komisyon üyesi ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılabildiği, kapalı toplantı olarak gerçekleştirilmektedir. İDK toplantısına katılım sağlayarak proje ilişkin değerlendirme itirazlarınızı İDK heyeti ile paylaşabilirsiniz. İDK sonrasında projeye ilişkin itirazlarınızı bir itiraz dilekçesi formatında İDK heyetine bırakabilirsiniz. Yine bu aşamada toplantı gününe kadar topladığınız imzaları da bir kopya halinde İDK heyetine teslim edebilirsiniz.

8.1.6. Karar Verme

- İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu toplantısında, ÇED sürecinin durdurulmasını ya da süreç sonlandırılmasını gerektirecek eksiklik veya yanlışlıklar bulunmazsa, İnceleme Değerlendirme sürecinde Komisyona sunulan görüş ve öneriler incelenerek ÇED Raporuna son şekli verilir ve Bakanlığa sunulur.

- ÇED Raporunun Bakanlığa sunulacak hale getirilmiş bu son şekline, “Nihai ÇED Raporu” denir. Nihai ÇED Raporunun, İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu toplantılarının sona erdirilmesinden sonraki 10 takvim günü içinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na sunulması gereklidir. Sunulan raporda eksiklik tespit edilmesi durumunda Bakanlık raporu iade edebilir; iade edilen rapordaki eksikliklerin 90 takvim günü içerisinde tamamlanmaması halinde ÇED süreci sonlandırılır.

Ne Yapabilirim?

- Komisyonun incelemeleri sonrasında oluşturulan ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na sunulan Nihai ÇED Raporu, görüş ve önerilerinin alınması amacıyla yeniden kamuoyu ile paylaşılır. Bu noktadan itibaren 10 takvim günü içinde Nihai ÇED Raporuna ilişkin itirazlarınızı yapabilirsiniz. Bakanlığın, yurttaşlardan gelen görüşler doğrultusunda rapor içeriğinde gerekli eksikliklerin tamamlanmasını, ek çalışmalar yapılmasını ya da İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu’nun yeniden toplanmasını isteme yetkisi bulunmaktadır.

- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Nihai ÇED Raporunun sunulduğu tarihten itibaren 10 iş günü içerisinde, “ÇED Olumlu” ya da “ÇED Olumsuz” kararı verir. Bakanlık tarafından verilecek kararın, uygun araçlarla yurttaşlara duyurulması gerekmektedir. Bu noktada ÇED Genel Müdürlüğü ve/veya projenin gerçekleştirilmesi planlanan ilin İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü’nün web sayfasını ya da e-ÇED duyuru portalını düzenli olarak kontrol etmeniz önerilir.

- Bakanlık tarafından verilen “ÇED Olumlu” kararı hakkında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 20/A maddesi kapsamında, işlemin öğrenildiği tarih itibarıyla otuz gün içerisinde İdare Mahkemelerinde dava açılabilir.

- “ÇED Olumsuz” kararı verilen projeler için “ÇED Olumsuz” kararı verilmesine neden olan şartlarda değişiklik olması durumunda yeniden başvuruda bulunulabilir.

8.2. Seçme Eleme Kriterine (EK-II) tabi madencilik projeleri için yapılabilecekler

Seçme Eleme Kriterine tabi projeler için Proje Tanıtım Dosyası hazırlanılarak projenin yapılması planlanan valiliğe sunulur, yapılan inceleme sonrasında eksik bilgi ve belge taşımadığı tespit edilen Proje Tanıtım Dosyaları hakkında, “ÇED Gereklidir” ya da “ÇED Gerekli Değildir” kararı verilmektedir. “ÇED Gereklidir” kararı verilen projeler için ÇED Raporu hazırlanması gerekmektedir.

Ne Yapabiliriz?

- Proje Tanıtım Dosyası'nın yayınlanmasının ardından projeye ilişkin kaygılarınızı ve proje yapılacak alanın doğa, tarımsal üretim, turizm ve insan yaşamı üzerine önemini belirten bir dilekçeyle kaleme alarak projeye ilişkin “ÇED Gerekli Değildir” kararı verilmemesini talep edebilirsiniz. (Ekler, Dilekçe Örneği 4).

- Yine bu süreçte idare “ÇED Gerekli Değildir” kararı verirse bu kararı yargıya taşıyabilirsiniz.

9. Yatırımın/ İşletmenin İzlenmesi ve Kontrol Edilmesi

Hakkında “ÇED Olumlu” ya da “ÇED Gerekli Değildir” kararı verilen projeler için işletilen ÇED süreci, ilgili kararın verildiği tarihte sona ermez. ÇED Yönetmeliği Madde 14/4'e göre “ÇED Olumlu” kararı verilen proje için yedi (7) yıl içinde mücbir sebep bulunmaksızın yatırıma başlanmaması durumunda “ÇED Olumlu” kararı geçersiz sayılır”. Yine ÇED Yönetmeliğinin Madde 17/3'ünü göre ise “ÇED Gerekli Değildir” kararı verilen proje için beş (5) yıl içinde mücbir sebep bulunmaksızın yatırıma başlanmaması durumunda “ÇED Gerekli Değildir” kararı geçersiz sayılır”.

“ÇED olumlu” veya “ÇED Gerekli Değildir Kararı” verilen projeler yönetmelikte belirtilen sürede yatırıma geçmemişler ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'ne başvurularak kararın geçersizliği talep edilebilir. Alınacak cevaba göre dava süreçleri de bir yol olarak izlenebilir.

Örnek bir vaka: “Ağı Dağı Altın ve Gümüş Madeni Kapasite Artışı ve Zenginleştirme Projesi”

Çanakkale Bayramiç ilçesinde yer alan “Ağı Dağı Altın ve Gümüş Madeni Kapasite Artışı ve Zenginleştirme Projesi” 14.08.2014 tarihinde “ÇED Olumlu” kararı almıştır. Proje alanından alınan uydu fotoğrafları [Google earth görüntüleri] ile ÇED alanında 7 boyunca faaliyet göstermediğini tespit edildi. Tespitin ardından TEMA Vakfı

15.08.2021 tarihinde Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetleme Genel M¼d¼rl¼ę¼ne başvurarak ÇED Y¼netmelięinin 14/4 maddesi gereği ÇED Olumlu kararının iptali talep etmiştir (Ekler: Dilekçe ¼rneęi 5).

28.09.2021 tarihinde E-20289998-220.01-1805356 sayılı yazı ile talebe yanıt veren ÇED Genel M¼d¼rl¼ę¼ yapılan incelemeyle yatırıma geilmediğinin tespit edildiğini ve proje ilişkin 3582 sayılı ÇED Olumlu Kararının geçerliliğini yitirdiğini Vakfa bildirmiştir.⁶

⁶ TEMA Vakfı Basın B¼lteni, 2021. Kaz Dağları'ndan Sevindirici Haber: Ağı Dağı Maden Projesi ÇED Olumlu Kararı Geçerliliğini Yitirdi. Url: <https://www.tema.org.tr/basin-odasi/basin-bultenleri/kazdaglarından-sevindirci-haber>

10. YARARLANABİLECEK KAYNAKLAR

Dava ve talep dilekçelerinizi zenginleştirmek için konu ile ilgili hazırlanmış bilimsel çalışmalar, rapor, eylem planı, yönetim planı gibi çalışmalardan yararlanabilirsiniz.

Madencilik Faaliyetlerinin Etkilerine Yönelik Kaynaklar	
Sayıştay Raporları	Url: https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/1392-orman-genel-mudurlugu
Havza Su Yönetim Raporları	Url: https://www.tarimorman.gov.tr/SYGM/Link/7/Strateji-Ve-Eylem-Planlari
Glasgow Liderlerinin Orman ve Arazi Kullanımı Bildirgesi (TEMA Vakfı Çevirisi)	Url: https://cdn-tema.mncdn.com/Uploads/Cms/ek-1-2_glasgow-liderlerinin-orman-ve-arazi-kullanimi-bildirgesi.pdf
TEMA Vakfı videosu: Altın madenciliği hakkında anlatacaklarımız var.	Url: https://www.youtube.com/watch?v=5qdYFp_ZOXg&t=29s
TEMA Vakfı videosu: Altın madeni hakkında Fatsalıların anlatacakları var!	Url: https://www.youtube.com/watch?v=KunkcZf5Mvc
TEMA Vakfı videosu: Giresunluların anlatacakları var!	Url: https://www.youtube.com/watch?v=6A8I6QjFeg
TEMA Vakfı Siyanürlü Altın Madenciliği Kitapçığı	Url: https://cdn-tema.mncdn.com/Uploads/Cms/siyanur-lici-altin-madenciligi.pdf
TEMA Vakfı Kaz Dağları Yöresi'nde Madencilik Raporu	https://cdn-tema.mncdn.com/Uploads/Cms/kaz-daglari-raporu.pdf
Altın Madenciliğinde Siyanür Kullanımının Bitkilere ve Hayvanlara Zararları ve Buna Bağlı Su Sorunları	https://ekolojikhaklar.org/wp-content/uploads/2019/07/Alt%C4%B1n-Madencilig%C4%B1nde-Siyanu%C4%B1n-Kullan%C4%B1m%C4%B1.pdf
Temiz Hava Hakkı Platformu Kara Rapor	https://www.temizhavahakki.com/kararapor2020/
Kömürün Gerçek Bedeli	http://www.komurungercekbedeli.org/
Muğla ve Kömür Belası	https://350turkiye.org/komurbelasi/
Savunuculuk El Kitapları	
Ömer Aykul, 2021. Ekolojik Hukuk ve Çevre Hukuku. Seçkin Yayınları	
Savunuculuk Rehberi	http://www.env-net.org/wp-content/uploads/2015/02/Savunuculuk-Rehberi_tr.pdf
Yurttaşlar İçin ÇED Süreci Takip Rehberi:	https://ekolojikolektifi.org/portfolio/yurttaslar-icin-ced-sureci-takip-rehberi/

11. EKLER

“Madencilik Faaliyetlerine Yönelik Yerel Savunuculuk Rehberi” kitapçığının bu kısmında, madencilik faaliyetlerine karşı doğal alanların ve yaşam alanlarının korunmasında bilgi edinme ve başvuru haklarının kullanılmasında araç olabilecek dilekçe örneklerine yer verilmiştir.

1) Bilgi Edinme Hakkı Kanuna İlişkin Dilekçe Örnekleri

2004 yılında yürürlüğe giren Bilgi Edinme Hakkı Kanunu bireylerin, devlet kurum ve kuruluşlarının görevlerinden dolayı sahip oldukları bilgilere ulaşabilme hakkıdır. Vatandaşlar kendileriyle doğrudan ilgili olsun veya olmasın, merak ettikleri herhangi bir bilgiyi elde edebilirler. Bu sayede kamu kurum ve kuruluşları şeffaflaşır ve bilgi demokratikleşir. Bireyler bu şekilde yönetime dahil olurlar.⁷

Gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılacak bilgi edinme başvurusu; Gerçek kişiler için başvuru sahibinin adı, oturma yeri, tüzel kişilerde ise tüzel kişinin unvanı, adresi ile yetki belgesini içeren dilekçeyle, istenen bilgi veya belgenin bulunduğu kurum ve kuruluşların bilgi edinme birimlerine yapılır.

Maden Mevzuatının doğaya, yaşam alanlarına, insan sağlığına etkileri konusunda bilgi edinmek ve süreçlere ilişkin yargı yolunun açılabilmesi amacıyla Bilgi Edinme Hakkı Kanunundan yararlanmaya karar verdiğinizde hazırlayacağınız bilgi edinme dilekçesinde;

1) İhtiyacınız olan bilgiyi doğru bir şekilde tanımladığınızdan emin olun.

2) Bilgi edinme talebinde bulunacağınız kurumu tanımlayın. Maden projeleri ile ilgili kurumlar genellikle; merkezi teşkilat: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü İzin ve İrtifak Dairesi Başkanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Tabii Kaynaklar Dairesi Başkanlığı, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Çevre Sağlığı Dairesi Başkanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı'dır

⁷ Bilgi Edinme Denetleme Kurulu, 25 Soruda Bilgi Edinme Hakkı. Ankara. https://bedk.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/233202015214925_SORUDA_BILGI_EDINME_HAKKI.pdf

taşıra teşkilatı: Valilik başta olmak üzere İl Çevre Müdürlükleri, İl Tarım ve Orman Müdürlükleri, Devlet Su İşleri Bölge Müdürlükleri, Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu Müdürlükleri, Yerel Yönetimler (Belediyeler)dir.

3) Bilgi veya belgeye erişim süresini hızlandırmak için varsa istenilen bilgi veya belgenin konusu, tarihi, sayısı gibi detayları verin.

4) Dilekçenizin açık ve anlaşılabilir olmasına dikkat edin, kısa ve öz cümleler kullanın. Aynı dilekçede birden fazla bilgi veya belge talep ediyorsanız taleplerinizi numaralandırın. Elde etmek istediğiniz bilgiye yönelik taleplerinizi sınırlı tutmanız cevaba erişim sürenizi hızlandıracak, konu karışıklıklarını azaltacaktır.

Dilekçeyi hazırlarken sol üst köşesine talepte bulunulacak konu, sağ üst köşesine ise tarih yazılmalıdır. İlgili kurum yazıldıktan sonra, birinci paragrafta konum ve durum hakkında öz bir şekilde açıklama yapılmalıdır. İkinci paragrafta talep edilecek bilgi ve ilgili kurumdan Bilgi Edinme Hakkı Kanunu gereğince bilgi talep edildiği ifade edilerek dilekçe tamamlanmalıdır. Yazılan dilekçenin bilgi amaçlı ilgili olduğunu düşündüğünüz başka kurumlara da gönderilmesini istiyorsanız dilekçenize gereği ve bilgi sütunları ekleyebilirsiniz (Ekler: Dilekçe Örneği 1).

2) Bilgi Edinme Dilekçelerine Cevap Verilmediğinde Yürütülecek Yazışma

Bilgi talebinde bulunulan kurum bilgi paylaşımı konusunda dilekçenize red cevabı verebilir. Karşılaşılan bu duruma karşı bilgi edinme hakkından vazgeçmeyerek “Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, Bilgi Edinme Kurulu Başkanlığı’na” başvurabilirsiniz (Ekler: Dilekçe Örneği 6).

Dilekçe Örneği 1

KONU : " _____ " Madeni Ruhsat Durumu
Tarih

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜŐÜ
ANKARA

" _____ " Madeni (_____ Erişim Numaralı) Projesi ruhsatı ruhsat bilgilerine (ruhsat safhası, ruhsat grubu, ruhsat alanı, yürürlük tarihi, süre bitiş tarihi ve ruhsat durumu) ilişkin bilgi ve belgelerin ticari sır içermesi durumunda ilgili bölümlerin üzeri kapatılarak ve gerektiğinde gönderi giderleri tarafımızca ödenmek üzere 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 11. maddesi gereğince tarafımızla paylaşılmasını arz ve talep ederim/ederiz.

Saygılarımızla

Ad-Soyad

Unvan (Kurum temsiliyeti varsa):

Adres:

İmza:

Gereği:

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Ankara

Bilgi:

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Tabii Kaynaklar Dairesi Başkanlığı

Dilekçe Örneği 2

KONU: Projesi Hakkında Bilgi Edinme Başvurusu

Tarih

..... ORMAN BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

.....

..... ili, ilçesi köyleri mevkinde yer alan, yöre halkı tarafından bölgesi olarak ifade edilen bölgede madencilik çalışmalarına yönelik sondaj faaliyetlerinin yürütüldüğü gözlenmiştir.

Bölge ve yörenin önemi hakkında bilgi verin.

Bu kapsamda yukarıda tarif edilen bölgede yürütülen arama faaliyetlerine ilişkin ... Orman Bölge Müdürlüğü'nden hangi izinlerin alındığına ilişkin bilgi ve dokümanların gerektiğinde gönderi giderleri ödenmek üzere 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 11. Maddesi gereğince tarafımızla paylaşılmasını arz ve talep ederiz.

Saygılarımızla.

Ad-Soyad:

Adres:

İmza:

Dağıtım Gereği:

... Orman Bölge Müdürlüğü ...

Bilgi:

Tarım ve Orman Bakanlığı – Orman Bölge Müdürlüğü İzin ve İrtifak Dairesi Başkanlığı

... Valiliği

... Kaymakamlığı

... Orman İşletme Müdürlüğü

KONU: "ÇED Gereklidir" Kararı Verilmesi

Tarih

" _____ " VALİLİĞİ

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK ve İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ,

..... tarihinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünüz sayfasından kamuoyuna duyurulan,tarafındanili,ilçesi,köyünde yapılması planlanan ".....Sondajla Arama Projesi yakından incelenmiştir.

Bu kısımda ilgili projenin bölge ekosistemi, doğal varlıklar, turizm, tarım faaliyetleri ve de halk sağlığı açısından oluşturabileceği zararlar özetlenmeli.

Yöre insanı olarak/..... Derneği olarak Erzincan İdare Mahkemesi 2020/930 E. ve 2020/223 K. Sayılı emsal kararı ile söz konusu Sondajla Maden Arama Projesi'nin ÇED Yönetmeliğinin EK-2 listesi kapsamında yer almasının "ÇED Gerekli Değildir" kararı verilmesi için tek başına yeterli bir dayanak olmadığını düşünüyoruz. Yapılması planlanan projenin ilçesindeki diğer madencilik, maden arama faaliyeti, enerji ve enerji iletim hattı projeleri ile birlikte bölgenin; biyoçeşitlilik zenginliği, toprak yapısı, orman varlığı ve su kalitesi-miktarı üzerindeki kümülatif etkilerinin değerlendirilebilmesi adına "ÇED Gereklidir" kararının verilmesi için gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla

Ad-Soyad:

Adres:

İmza:

Gereği:

(İlgili valilik) Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, (Şehir)

Bilgi:

.....Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü, Ankara

Dilekçe Örneği 4

KONU: "ÇED Gereklidir" Kararı Verilmesi

..... VALİLİĞİ

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ,

.....

..... tarihinde il müdürlüğünüz sayfasından kamuoyuna duyurulan ve ili ilçesi 'nde yapılması planlanan "2..... Ruhsat Numaralı Sahadaki Kuvars (Sileks) Ocağı" projesi yakından incelenmiştir. Maden Teknik Arama Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan altın metali bilgilendirme metninde belirtildiği gibi "*dünyada üretilen altının aşağı yukarı tümü, kuvarslı ya da şistli damarlardan ve altınlı kumlardan çıkarılır*" ve doğada bulunabilirlik yönüyle kuvars minerali ile altın arasında güçlü bir ilişki bulunur. Bu bilgiyi doğrular nitelikte olarak proje alanının da bulunduğu yöre altın madeni projeleri ile bilinmekte, yörede ÇED olumlu kararı almış veya ÇED süreçleri devam eden birden fazla maden projesi bulunmaktadır.

.....'de/da daha önce birçok altın madeni işletmesi farklı ruhsat alanlarında kuvars madenciliği başvurusunda bulunmuş sürecin ilerleyen aşamalarında başvuruların arkasından altın madenciliği çalışmaları çıkmıştır. Dolayısıyla işletmelerce yapılan bu uygulama ne yazık ki yöre insanı tarafından oldukça bilinen bir uygulamadır.

Başta söz konusu proje olmak üzere yukarıda adı geçen, genişleme potansiyeli barındıran ve büyük boyutlu ruhsat alanlarından oluşan projeler yörenin bütüncül ekosisteminde büyük yaralar açacaktır. Sonuç olarak söz konusu kuvars ocağı projesinin kapasitesi itibarıyla EK-2 listesi kapsamında yer almasının, **ÇED Gerekli Değildir** kararı verilmesi için tek başına yeterli bir dayanak olmadığını değerlendirmekteyiz.

Projenin konumu, bölgenin doğal yapısı ve yakın çevredeki mevcut altın madenciliği, metalik madencilik ve bölgede ekosistem parçalanmasına neden olacak diğer her türlü proje ile birlikte bölgenin toprak ve su varlıkları üzerindeki kümülatif etkilerinin değerlendirilebilmesi adına "**ÇED Gereklidir**" kararının verilmesi için gereğini arz ve talep ederiz. Saygılarımızla.

Dilekçe Örneği 5

KONU: ÇED Olumlu Kararının Geçersiz Sayılması

Tarih

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIğI
ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ İZLEME VE DENETLEME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ANKARA

..... İli İlçesi Köyü Mevkiinde yapılması planlanan "....."
projesinin ÇED raporuna ilişkin olaraktarihinde Bakanlığınızca ÇED olumlu kararı
verilmiştir. ÇED olumlu kararının verildiği günden bu yana geçen 7 yılı aşkın sürede sahada
herhangi bir faaliyet gerçekleştirilmemiştir.

ÇED Yönetmeliği'nin 14/4 maddesi şu şekildedir; "**ÇED Olumlu" kararı verilen proje için yedi
(7) yıl içinde mücbir sebep bulunmaksızın yatırıma başlanmaması durumunda "ÇED Olumlu"
kararı geçersiz sayılır.**" 14/4 maddesi gereği tarihli ÇED olumlu kararının geçersizliğine
karar verilmesini gerektiği açıktır. Bu doğrultuda "....." projesi hakkında verilmiş olan ÇED
olumlu kararının geçersiz sayılmasını ve yapılan işlemler hakkında tarafımıza bilgi verilmesini
talep ederiz.

Saygılarımızla,

Ad-Soyad:

Adres:

İmza:

Dilekçe Örneği 6

KONU: Protokol Metni Talebi

Tarih

**ADALET BAKANLIĞI HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
BİLGİ EDİNME KURULU BAŞKANLIĞI**

ANKARA

..... tarihinde EK-1'de yer alanno.lu yazı ileBölge Müdürlüğü'nden yürütülmesine ait protokolü Bilgi Edinme Kanununun 11. Maddesine istinaden talep edilmiştir. Tarihinde aynı Bölge Müdürlüğü'nden EK-1'de yer alan ve tarafımıza gönderilen yazıda ilgili protokolün ticari bir firma ile imzalanmış olması sebebiyle Bilgi Edinme Kanununun 23. Maddesine istinaden tarafımızla paylaşılması uygun görülmediği belirtilmiştir.

Protokol bir kamu kurumu ile imzalanmış olup ilgili kanunun bilgi edinme hakkı kapsamı dışında tuttuğu "ülkenin ekonomik çıkarlarına zarar verecek veya haksız rekabet ve kazançta sebep olacak bilgi veya belgeler (md.28)" ve "sivil ve askeri istihbarat birimlerinin görev ve faaliyetlerine ilişkin bilgi veya belgeleri (md.29)" içermediği düşünülmektedir.

Bu kapsamda sözü edilen protokolün Bilgi Edinme Kanunu gereği tarafımızla paylaşılmasına yönelik itirazımızın kabul edilerek protokolün göndertilmesini, eğer kurulunuz tarafından ilgili protokolün bazı bölümlerinin bilgi edinme hakkı kapsamı dışında tutulması gerektiğine karar verilirse, protokolün ticari değer taşıyan bölümlerinin çıkartılarak tarafımızla yine paylaşılmasına karar verilmesini arz ve talep ederiz.

Saygılarımızla.

Ekler

EK-I: Bölge Müdürlüğü Bilgi Talep Yazısı

EK-II: Bölge müdürlüğü Cevap Yazısı

EK– 1 LİSTESİ

ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ UYGULANACAK PROJELER LİSTESİ

1- Rafineriler:

- a) Ham petrol rafinerileri,
- b) 500 ton/gün üzeri taşkömürü ve bitümlü maddelerin gazlaştırılması ve sıvılaştırılması projeleri,
- c) Doğalgaz sıvılaştırma ve gazlaştırma tesisleri,

2- Termik güç santralleri:

- a) Toplam ısı gücü 300 MWt ve daha fazla olan termik güç santralleri ile diğer yakma sistemleri,
- b) Nükleer güç santralleri veya diğer nükleer reaktörlerin kurulması veya sökümü, (maksimum gücü sürekli termik yük bakımından 1 kilovattı aşmayan, atom çekirdeği parçalanabilen ve çoğalan maddelerin dönüşümü, üretimi amaçlı araştırma projeleri hariç)

3- Nükleer yakıt tesisleri:

- a) Nükleer yakıtların yeniden işlenmesi,
- b) Nükleer yakıtların üretimi veya zenginleştirilmesi,
- c) Radyasyondan arınmış nükleer yakıtların veya sınır değeri üzerinde radyasyon içeren atıkların işlenmesi,
- d) Radyasyonlu nükleer yakıtların nihai bertarafı işlemi,
- e) Sadece radyoaktif atıkların nihai bertarafı işlemi,
- f) Sadece radyasyonlu nükleer yakıtların (10 yıldan uzun süre için planlanmış) veya radyoaktif atıkların üretim alanından farklı bir alanda depolanması,
- g) Radyasyondan arınmış nükleer yakıtların nihai bertarafı,

4- Metal endüstri tesisleri:

- a) Cevherden demir ve/veya çelik üreten tesisler (250.000 ton/yıl ve üzeri),
- b) Demir ve/veya çelikten çelik üreten tesisler (Hurda dahil) (250.000 ton/yıl ve üzeri),
- c) Demir ve/veya çeliğin ergitildiği ve dökümünün yapıldığı tesisler (Hurda dahil) (250.000 ton/yıl ve üzeri),
- d) Demir dışı metallerin ergitildiği ve dökümünün yapıldığı tesisler, (250.000 ton/yıl ve üzeri)
- e) Sıcak haddeleme tesisleri,

- 1) Demir veya çeliğin haddelendiği tesisler (250.000 ton/yıl ve üzeri),
- 2) Demir dışı metallerin haddelendiği tesisler (250.000 ton/yıl ve üzeri),
- 5- Asbest çıkartılması ve asbest içeren ürünleri işleme veya dönüştürme tesisleri:
 - a) Asbest madeni işletmeleri ve zenginleştirme tesisleri,
 - b) Son ürün olarak friksiyon (Sürtünme) maddesi üreten 50 ton/yıl ve üzeri kapasiteli tesisler,
 - c) 200 ton/yıl ve üzeri asbest kullanan diğer tesisler,
 - d) 10.000 ton/yıl ve üzeri kapasiteli, son ürünü asbestli beton olan tesisler,
- 6- Fonksiyonel olarak birbirine bağlı çeşitli birimleri kullanarak endüstriyel ölçekte üretim yapan kimya tesisleri:
 - a) Organik kimyasalların üretimi,
 - b) İnorganik kimyasalların üretimi,
 - c) Yıllık 20.000 ton ve üzeri fosfor, azot ve potasyum bazlı basit veya bileşik gübrelerin üretimi.
- 7- Patlayıcı ve/veya parlayıcı maddelerin üretildiği tesisler,
- 8- Yollar ve havaalanları:
 - a) 100 km ve üzeri demiryolu hatları,
 - b) Pist uzunluğu 2.100 m ve üzeri olan havaalanları,
 - c) Otoyollar ve devlet karayolları,
 - d) Şehirlerarası dört ve üzeri şeritli karayollarının yapımı,
 - e) İki ya da daha az trafik şeridi bulunan mevcut şehirlerarası karayollarının dört ya da daha fazla trafik şeritli olacak şekilde yenilenmesi ya da genişletilmesi, yeniden yapılan ya da genişletilen bölümün sürekli uzunluğunun 10 km ya da daha uzun olacak şekilde uzatılması,
- 9- Su yolları, limanlar ve tersaneler:
 - a) 1.350 DWT ve üzeri ağırlıktaki deniz araçlarının geçişine izin veren kıta içi suyollarının yapımı ve kıta içi su trafiği için yapılacak olan limanlar,
 - b) 1.350 DWT ve üzeri ağırlıktaki deniz araçlarının yanaşabileceği ticari amaçlı liman, iskele, rıhtım ve dolfenler,
 - c) Tersaneler,
 - d) 24 m ve üzerinde yat veya teknelerin imalat, bakım ve onarım hizmetlerinden birini yapan tesisler,

e) Gemi söküm yerleri,

f) Yat limanları,

10- Tehlikeli ve/veya özel işleme tabi atıklar:

a) Tehlikeli ve/veya özel işleme tabi atıkların geri kazanıldığı, yakıldığı (Oksitlenme yoluyla yakma, piroliz, gazlaştırma, plazma vb. termal işlemler) düzenli depolandığı ve/veya nihai bertarafının yapıldığı tesisler,

b) Kapasitesi 1 ton/gün ve üzerinde olan tıbbi atıklar için projelendirilen yakma tesisleri,

c) Yıllık işleme kapasitesi 2.000 ton ve üzeri olan atık yağ geri kazanımı için projelendirilen tesisler,

11- İnşaat yıkıntı ve hafriyat atıkları hariç olmak üzere alanı 10 hektardan büyük ve/veya hedef yılı da dahil günlük 100 ton ve üzeri olan atıkların geri kazanıldığı, yakıldığı (oksidlenme yoluyla yakma, piroliz, gazlaştırma, plazma vb. termal işlemler) düzenli depolandığı ve/veya nihai bertarafının yapıldığı tesisler,

12- 10 milyon m³/yıl ve üzeri yeraltı suyu çıkarma veya suyu yeraltında depolama projeleri,

13- (Değişik:RG-26/5/2017-30077) Boru ile içme suyu taşımaları dışında kalan, akarsu havzaları arasında 10 milyon m³/yıl ve üzeri su aktarma projeleri.

14- Göl hacmi 10 milyon m³ ve üzeri olan baraj veya göletler,

15- Kurulu gücü 10 MWm ve üzeri olan hidroelektrik santralleri,

16- Kapasitesi 150.000 eşdeğer kişi ve/veya 30.000 m³/gün üzeri olan atık su arıtma tesisleri,

17- Günlük kapasitesi 100 ton ve üzeri hayvan yetiştiriciliğinden kaynaklı dışkıların yakıldığı, geri kazanıldığı ve/veya bertaraf edildiği tesisler,

18- Hayvan kesim tesisleri:

a) Büyükbaş ve/veya küçükbaş hayvan kesiminin yapıldığı tesisler, [(100 kesim ünitesi/gün ve üzeri), (Her bir kesim ünitesi eşdeğerleri: 1 baş sığır, 2 baş deve kuşu, 4 baş domuz, 8 baş koyun, 10 baş keçi, 130 baş tavşan)]

b) Kanatlı hayvanların kesiminin yapıldığı tesisler, [(60.000 adet/gün ve üzeri tavuk ve eşdeğeri diğer kanatlılar) (1 adet hindi = 7 adet tavuk esas alınmalıdır)]

19- Hayvan yetiştirme tesisleri:

a) 5.000 baş ve üzeri büyükbaş yetiştirme tesisleri,

b) 25.000 baş ve üzeri küçükbaş yetiştirme tesisleri,

- c) Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların birlikte yetiştirilmesi, [(5.000 büyükbaş ve üzeri, 1 büyükbaş=5 küçükbaş eşdeğeri esas alınmalıdır)]
- d) 900 baş ve üzeri domuz besi tesisleri,
- e) Kanatlı yetiştirme tesisleri, [(Bir üretim periyodunda 60.000 adet ve üzeri tavuk (civciv, damızlık, piliç, vb.) veya eşdeğer diğer kanatlılar) (1 adet hindi = 7 adet tavuk esas alınmalıdır)]
- 20- Kültür balıkçılığı projeleri, (1.000 ton/yıl ve üzeri üretim)
- 21- Bitkisel ürünlerden ham yağ üretimi veya rafinasyon işleminin yapıldığı tesisler, [200 ton/gün yağ ve üzeri.(kekik, papatya ve benzeri esansiyel yağlar hariç)]
- 22- Süt işleme tesisleri, (Çiğ süt işleme kapasitesi 100.000 litre / gün ve üzeri)
- 23- Maya fabrikaları, (25.000 ton/yıl ve üzeri)
- 24- Şeker fabrikaları,
- 25- Orman ürünleri ve selüloz tesisleri:
- a) Selüloz üretim tesisleri,
- b) Kereste veya benzeri lifli maddelerden kâğıt hamuru üretim tesisleri,
- c) Her çeşit kâğıt üretim tesisleri, (60.000 ton/yıl ve üzeri kapasiteli)
- 26- Yıllık kapasitesi 3.000 ton ve üzeri olan kasar (Haşıl sökme, ağartma, merserizasyon, kostikleme ve benzeri.) veya yıllık kapasitesi 3.000 ton ve üzeri olan boyama birimlerini içeren iplik, kumaş veya halı fabrikaları,
- 27- Madencilik projeleri:
- a) **[Değişik:RG-19/4/2019-30750]** 25 hektar ve üzeri arazi yüzeyinde (Kazı ve döküm alanı dahil) planlanan açık işletmeler,
- b) 150 hektarı aşan (Kazı ve döküm alanı toplamı olarak) çalışma alanında açık işletme yöntemi ile kömür çıkarma,
- c) Biyolojik, kimyasal, elektrolitik ya da ısıl işlem yöntemleri uygulanan cevher zenginleştirme tesisleri ve/veya bu zenginleştirme tesislerine ilişkin atık tesisleri,
- d) 400.000 ton/yıl ve üzeri kırma, eleme, yıkama ve cevher hazırlama işlemlerinden en az birini yapan tesisler.
- 28- 500 ton/gün ham petrol, 500.000 m³/gün doğal gaz veya kaya gazının çıkarılması,
- 29- Petrol, doğalgaz ve kimyasalların 40 km'den uzun 600 mm ve üzeri çaplı borularla taşınması,

- 30- Çimento fabrikaları,
- 31- Kapasitesi 50.000 m³ ve üzeri olan petrol, doğalgaz, petrokimya ve kimyasal maddelerin depolandığı tesisler,
- 32- Ham deri işleme tesisleri, (Konfeksiyon ürünleri hariç) (2.000 ton/yıl ve üzeri)
- 33- İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri, (Ek-1 listesi ve ek-2 listesinde yer alan projeler)
- 34- Pil ve/veya akü üretim tesisleri, (Montaj yapılan tesisler hariç)
- 35- Tarım ilaçlarının ve/veya farmasötik ürünlerin etken maddelerinin üretildiği tesisler,
- 36- Motorlu taşıtların üretimi, [Kara taşıtları (otomobil, otobüs ve benzeri); tarım makinaları (traktör, biçerdöver ve benzeri); iş makinaları (dozer, ekskavatör ve benzeri); savunma sanayi taşıtları (tank, zırhlı araç ve benzeri)] (montaj yapılan tesisler hariç) (10.000 adet/yıl ve üzeri)
- 37- Demiryolu taşıtlarının üretiminin yapıldığı tesisler, (Montaj yapılan tesisler hariç) (1.000 adet/yıl ve üzeri)
- 38- Motorlu hava taşıtlarının üretimi,
- 39- Cam, cam elyafı, taş yünü ve benzeri üretim tesisleri, (100.000 ton/yıl ve üzeri)
- 40- Lastik üretim tesisleri, (İç ve dış motorlu taşıt ve uçak lastikleri, kolon, sırt kauçuğu, kord bezi ve benzeri)
- 41- Seramik veya porselen üretimi yapan tesisler, [Hammadde kapasitesi (çamur hazırlama, astarlama, sırlama vb. işlemlerde kullanılan malzemeler)] (300.000 ton/yıl ve üzeri)
- 42- Turizm konaklama tesisleri: Oteller, tatil köyleri ve/veya turizm kompleksleri ve benzeri, (500 oda ve üzeri)
- 43- **(Değişik:RG-26/5/2017-30077)** Türbin sayısı 20 adet ve üzerinde veya kurulu gücü 50 MWm ve üzerinde olan rüzgar enerji santralleri
- 44- Jeotermal kaynağın çıkartılması ve kullanılması, (Isıl kapasitesi 20 MWe ve üzeri)
- 45- **(Değişik:RG-26/5/2017-30077)** Proje alanı 20 hektar ve üzerinde veya kurulu gücü 10 MWe ve üzerinde olan güneş enerji santralleri
- 46- 154 kV (Kilovolt) ve üzeri gerilimde 15 km ve üzeri uzunluktaki elektrik enerjisi iletim hatları.

EK-2 LİSTESİ

SEÇME-ELEME KRİTERLERİ UYGULANACAK PROJELER LİSTESİ

(Ek-1 Listesinde Yer Alan Alt Sınırlar Bu Listede Üst Sınır Olarak Alınır)

- 1- 50-500 ton/gün taş kömürü ve bitümlü maddelerin gazlaştırılması ve sıvılaştırılması projeleri,
- 2- a) Kimyasalların üretimi, petrolden yağlama maddesi üretimi veya ara ürünlerin işlenmesi için projelendirilen tesisler, (Proses kaynaklı atığı ve yan ürünü olmayan sadece karışım yapan tesisler bu kapsamın dışındadır)
b) Yıllık işleme kapasitesi 2.000 ton'dan az olan atık yağ geri kazanım tesisleri,
c) Kapasitesi 200-1.000 kg/gün arasında olan tıbbi atık yakma tesisleri ve/veya tıbbi atıkların fiziksel ve kimyasal olarak işleme tabi tutulduğu tesisler,
d) [Değişik:RG-26/5/2017-30077] Tehlikeli, tehlikesiz ve/veya özel işleme tabi atıkların fiziksel yöntemlerle geri kazanıldığı tesisler, (Ömrünü tamamlamış lastiklerin, kabloların kırma ve parçalama işlemleri, tehlikesiz atık niteliğinde olan metal, kağıt, plastik atıkları toplama, ayırma, kesme, parçalama, öğütme ve granül elde etme işlemleri ile solar kurutma işlemleri hariç)
- 3- Depolama kapasitesi 500-50.000 m³ arası olan doğalgaz, petrokimya, petrol ve kimyasal maddelerin depolandığı tesisler, (Perakende satış istasyonları bu kapsamın dışındadır)
- 4- Tarım ilaçları ve farmasotik ürünlerin (Aşı ve serum üretimi hariç), boya ve cilaların (Reçine ünitesini ihtiva eden), peroksitlerin ve bitki gelişim düzenleyicilerin üretildiği, elastomer esaslı ürünlerin (Vulkanizasyon işlemini içeren) işleme tabi tutulduğu tesisler,
- 5- İnşaat yıkıntı ve hafriyat atıkları hariç olmak üzere günlük kapasitesi 100 ton'un altında olan atıkların kompostlaştırıldığı ve/veya diğer tekniklerle geri kazanıldığı, yakıldığı (Oksitlenme yoluyla yakma, piroliz, gazlaştırma, plazma vb. termal işlemler), düzenli depolandığı ve/veya nihai bertarafının yapıldığı tesisler,
- 6- Hammadde üretim ünitesini içeren sabun ve/veya deterjan üretimi yapan tesisler,
- 7- Kapasitesi 500 ton ve üzeri olan patlayıcı ve/veya parlayıcı

madde depolama tesisleri,

8- Metal endüstrisi: { 1.000 ton/yıl ve üzeri }

a) Cevherden demir ve/veya çelik üreten tesisler,

b) Hurda demir ve/veya çelikten çelik üreten tesisler,

c) Demir ve/veya çeliğin ergitildiği ve dökümünün yapıldığı tesisler, (Hurda dahil)

d) Demir dışı metallerin ergitildiği ve dökümünün yapıldığı tesisler,

e) Sıcak haddeleme tesisleri,

1) Demir veya çeliğin haddelendiği tesisler,

2) Demir dışı metallerin haddelendiği tesisler,

e) Soğuk haddeleme tesisleri, (Tel çekme tesisleri hariç)

1) Demir veya çeliğin haddelendiği tesisler,

2) Demir dışı metallerin haddelendiği tesisler,

9- (Değişik:RG-26/5/2017-30077) Tank/havuz hacminin 5 m ve üzeri olduğu, elektrolitik veya kimyasal bir proses kullanılarak metal veya plastik maddelerin yüzeylerinin metalle kaplandığı tesisler ve/veya yüzey temizleme işleminin yapıldığı tesisler,

10- Tekstil tesisleri:

a) Boyama (Kimyasal veya kök boya kullanılarak) veya kasar işlemleri yapan iplik, kumaş veya halı fabrikaları,

b) Yün veya tiftiğin ovalanması, yağının alınması veya ağartmasının yapıldığı endüstriyel tip tesisler,

c) Denim (Kot) veya konfeksiyon ürünleri yıkama tesisleri, (Yumuşaklık ve çekmezlik özelliği kazandırmak için sadece yumuşatıcılarla yapılan normal yıkama hariç)

d) Baskı işlemleri yapan tesisler, (Baskı sonrası kumaşın yıkama işlemine tabi tutulduğu tesisler)

11- Cam, cam elyafı, taş yünü ve benzeri üretim tesisleri,

12- Her çeşit kâğıt üretim tesisleri,

13- Lastik kaplama tesisleri, (Soğuk lastik kaplama hariç)

14- Ham deri işleme tesisleri, (Konfeksiyon ürünleri hariç)

15- Motorlu taşıtların üretimi, [Kara taşıtları (otomobil, otobüs ve benzeri); tarım makinaları (traktör, biçerdöver ve benzeri); iş makinaları (dozer, ekskavatör ve benzeri); savunma sanayi taşıtları (tank, zırhlı araç ve benzeri)] (Montaj yapılan tesisler hariç)

16- İçten yanmalı motor üretimi,

17- Demiryolu taşıtlarının üretiminin yapıldığı tesisler, (Montaj

yapılan tesisler hariç]

18- Hazır beton tesisleri, çimento veya diğer bağlayıcı maddeler kullanılarak şekillendirilmiş malzeme üreten tesisler, ön gerilimli beton elemanı, gaz beton, betopan ve benzeri üretim yapan tesisler, [Üretim kapasitesi 100 m³/saat ve üzeri]

19- Tuğla veya kiremit üretimi yapan tesisler, [Hammadde kapasitesi (çamur hazırlamaya esas malzemeler)] [1.000 ton/yıl ve üzeri]

20- Seramik veya porselen üretimi yapan tesisler, [Hammadde kapasitesi (çamur hazırlama, astarlama, sırlama vb. işlemlerde kullanılan malzemeler)] [1.000 ton/yıl ve üzeri]

21- Klinker öğütme tesisleri,

22- Asfalt plant tesisleri,

23- Tehlikeli ve/veya özel işleme tabi atıkların ara depolanması,

24- Anfo üretimi,

25- Tuzun çıkarıldığı ve/veya işlendiği tesisler, [Eleme, paketleme hariç]

26- Yıllık 1.000 ton ve üzeri fosfor, azot ve potasyum bazlı basit veya bileşik gübrelerin her türlü üretimi,

27- Bitkisel ürünlerin üretimi:

a) Bitkisel ham yağ veya rafine yağ üreten tesisler, [Kekik, papatya ve benzeri esansiyel yağların üretimi hariç]

b) Nişasta üretimi veya nişasta türevlerinin üretildiği tesisler,

c) Fermantasyon ile şalgam veya sirke üretim tesisleri, [1.000.000 litre/yıl ve üzeri]

d) Suma üretim tesisi, [5.000 litre/yıl ve üzeri]

e) Malt üretim tesisi, [5.000 ton/yıl ve üzeri]

f) Zeytin işleme tesisi, [1.500 ton/yıl ve üzeri]

g) Sigara fabrikaları veya Sarmalık kıyılmış tütün mamulleri üretimi yapan tesisler, [1000 ton/yıl ve üzeri]

h) Maya fabrikaları,

ı) Alkollü içecek üretimi, [5.000 litre/yıl ve üzeri]

j) Meyve püresi, meyve konsantresi veya meyve türevli içecek üretilen tesisler, [1.000.000 litre/yıl ve üzeri]

k) Alkolsüz gazlı içecek üretilen tesisler, [Soda, meyveli soda üreten tesisler hariç] [1.000.000 litre/yıl ve üzeri]

l) Meyan kökü, demirhindi, şerbetçi otu gibi bitkilerin işlendiği tesisler, [1.000.000 litre/yıl ve üzeri]

m) Salça üretilen tesisler, (1.000 ton/yıl ve üzeri)

28- Hayvansal ürünlerin üretimi:

a) Hayvansal yağların eritildiği tesisler,

b) Su ürünleri işleme tesisleri,

c) Süt işleme tesisleri, (Çiğ süt işleme kapasitesi 10.000 litre /gün ve üzeri)

d) Kültür balıkçılığı projeleri, (30 ton/yıl ve üzeri üretim),

e) Balık kuluçkahaneleri, (40 milyon adet/yıl ve üzeri yavru üretimi)

f) Büyükbaş ve/veya küçükbaş hayvan kesiminin yapıldığı tesisler [(20 kesim ünitesi/gün ve üzeri), (Her bir kesim ünitesi eşdeğerleri: 1 baş sığır, 2 baş deve kuşu, 4 baş domuz, 8 baş koyun, 10 baş keçi, 130 baş tavşan)],

g) Kanatlı hayvanların kesiminin yapıldığı tesisler [(1.000 adet/gün ve üzeri tavuk ve eşdeğeri diğer kanatlılar) (1 adet hindi = 7 adet tavuk esas alınmalıdır)],

h) Likit yumurta üretim tesisi, (10 ton/gün ve üzeri)

ı) Rendering tesisleri,

j) Peynir altı suyu işleme tesisleri, (İşleme kapasitesi 10.000 litre /gün ve üzeri)

29- Kapasitesi 1-100 ton/gün arasında olan, hayvan yetiştiriciliğinden kaynaklı dışıkların yakıldığı, geri kazanıldığı ve/veya bertaraf edildiği tesisler,

30- Hayvan yetiştirme tesisleri:

a) 500 baş ve üzeri büyükbaş yetiştirme tesisleri,

b) 2.500 baş ve üzeri küçükbaş yetiştirme tesisleri,

c) Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların birlikte yetiştirilmesi, (500 büyükbaş ve üzeri, 1 büyükbaş=5 küçükbaş eşdeğeri esas alınmalıdır)

d) Kanatlı yetiştirme tesisleri [(Bir üretim periyodunda 20.000 adet ve üzeri tavuk (civciv, piliç, ve benzeri) veya eşdeğer diğer kanatlılar) (1 adet hindi = 7 adet tavuk)],

e) Kürk hayvanı yetiştiriciliği yapan tesisler, (5.000 adet ve üzeri)

f) 300 baş ve üzeri domuz besi tesisleri,

31- Altyapı tesisleri:

a) Kıta içi suyollarının yapımı, (Ek-1 listesinde yer almayanlar)

b) Ek-1 listesinde yer almayan, ticari amaçlı liman, iskele, rıhtım

ve dolfenler, { güneşlenme, sportif amaçlı iskeleler ve şamandıralar hariç }

c) Balıkçı barınakları, römorkör barınakları,

d) Denizden 10.000 m² ve üzerinde alan kazanılması projeleri,

e) Erozyonla mücadele etmek için kıyılarda yapılan çalışmalar ve kıyının değişimine neden olabilecek deniz kenarında yapılan çalışmalar; dalgakıran, mahmuz, mendirek, set ve benzeri, { Bunların bakımı onarımı hariç }

f) Ek-1 listesinde yer almayan demiryolu hatları, { Bağlantı/İltisak hatları hariç }

g) Demiryolu güzergâh değişikliği, güzergâhtan ayrılan kısımların sürekli uzunluğu 30 km. ve üzerinde olması,

h) Mevcut demiryolu güzergâhı korunarak hat sayısının çoğaltılması,

ı) Lojistik merkez,

j) Şehir içi yolcu taşımaya yönelik tramvay, metro, hafif raylı taşıma sistemleri ve benzeri),

k) Havaalanları, { Ek-1 listesinde yer almayanlar }

l) 20 km ve üzeri çevre yolları,

m) İl yolları, { Mahalle ve Köy yolları hariç }

n) Ek-1 listesi ve ek-2 listesinde yer alan karayolu projelerinin, 20 km ve üzerinde sürekli uzunlukta güzergâhının değiştirilmesi,

o) İki veya daha az trafik şeridi bulunan mevcut il yollarının dört veya daha fazla şeritli olacak şekilde en az 20 km sürekli uzunlukta genişletilmesi,

p) 50.000 m³ ve üzeri malzeme çıkarılması planlanan dip taraması projeleri,

r) Çekek yerleri,

s) 10-24 m arasında yat veya teknelerin imalat, bakım ve onarım hizmetlerinden birini yapan tesisler,

t) Derin deniz deşarjı projeleri,

32-Turizm konaklama tesisleri: Oteller, tatil köyleri, turizm kompleksleri vb. { 100 oda ve üzeri }

33- {Değişik:RG-26/5/2017-30077} Toplu konut projeleri { 200 konut ve üzeri }

34- Kapladığı alan 50.000 m² ve üzeri olan daimi kamp ve karavan alanları,

- 35- Temalı parklar, (50.000 m² ve üzeri alanda kurulmuş, bilim, kültür, doğa veya spor gibi herhangi bir temayı esas alarak müşterilere izleme, eğlenme ve bilgilenme hizmetleri sunan tesisler)
- 36- Kayak merkezleri, (1.000 m ve üzeri mekanik tesisleri olan)
- 37- Arabalar ve motosikletler için kalıcı yarış ve test parkurları,
- 38- Golf tesisleri,
- 39- (Değişik:RG-26/5/2017-30077) Alışveriş merkezleri (10.000 m² ve üzeri kapalı inşaat alanı)
- 40- 154 kV ve üzeri gerilimde 5-15 km uzunlukta olan elektrik enerjisi iletim hatları.
- 41- Kurulu gücü 1-10 MWm olan hidroelektrik enerji santralleri,
- 42- (Değişik:RG-26/5/2017-30077) Türbin sayısı 5 adet ve üzerinde veya kurulu gücü 10 MWm ve üzerinde 50 MWm altında olan rüzgar enerji santralleri
- 43- Jeotermal kaynağın çıkartılması ve kullanılması, (Isıl gücü 5 MWe ve üzeri)
- 44- Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su elde edilmesi için kurulan endüstriyel tesisler, (Toplam ısıl gücü 20 MWt- 300 MWt arası olanlar)
- 45- (Değişik:RG-26/5/2017-30077) Proje alanı 2 hektar ve üzerinde veya kurulu gücü 1 MWe ve üzerinde olan güneş enerji santralleri (çatı ve cephe sistemleri hariç)
- 46- Göl hacmi 5 milyon m³ ve üzeri olan baraj ve göletler,
- 47- (Değişik:RG-26/5/2017-30077) 300.000m³/yıl ve üzerinde, yeraltından su çıkarma veya suyu yeraltında depolama projeleri,
- 48- Akarsu yatakları ile ilgili projeler:
- a) Akarsu havzaları arasında su aktarma projeleri, (Ek-1 listesinde yer almayanlar)
- b) Sürekli akış gösteren akarsuların yataklarında 5 km ve üzerinde düzenleme yapılan projeler,
- 49- Madencilik projeleri:
- a) (Değişik:RG-14/6/2018-30451) Madenlerin çıkarılması (Ek-1 listesinde yer almayanlar),
- b) Yıllık 5.000 m³ ve/veya 250.000 m² ve üzeri kapasiteli mermer ve dekoratif taşların kesme, işleme ve sayalama tesisleri,
- c) 1.000.000 m³/yıl ve üzerinde metan gazının çıkartılması ve depolanması,

- d) Karbondioksit, kaya gazı ve diğer gazların çıkartıldığı, depolandığı veya işlendiği tesisler, (Atölye tipi dolun tesisleri hariç)
- e) Kıрма, eleme, yıkama ve cevher hazırlama işlemlerinden en az birini yapan tesisler, (Ek-1 listesinde yer almayanlar)
- f) Cevher zenginleştirme tesisleri ve/veya bu zenginleştirme tesislerine ilişkin atık tesisleri, (Ek-1 listesinde yer almayanlar)
- 50- Kömür işleme tesisleri:
- a) Havagazı ve kok fabrikaları,
- b) Kömür briketleme tesisleri,
- c) Lavvar tesisleri,
- 51- Petrokok, kömür ve diğer katı yakıtların depolama, sınıflama ve ambalajlama tesisleri, (Perakende satış birimleri hariç)
- 52- Kireç fabrikaları ve/veya alçı fabrikaları,
- 53- Manyezit işleme tesisleri,
- 54- Perlit ve benzeri maden genleştirme tesisleri,
- 55- Maden, petrol ve jeotermal kaynak arama projeleri, (Sismik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, jeofizik vb. yöntemle yapılan aramalar hariç)
- 56- Kapasitesi 50.000-150.000 eşdeğer kişi ve/veya 10.000-30.000 m³/gün olan atık su arıtma tesisleri.
- 57- [Ek:RG-28/11/2019-30962] Define arama projeleri.